

Vlaams
Parlement

stuk **1233** (2010-2011) – Nr. 3
ingediend op 21 november 2011 (2011-2012)

Ontwerp van decreet

betreffende het duurzaam beheer van
materiaalcringlopen en afvalstoffen

Hoorzittingen

Verslag

namens de Commissie voor Leefmilieu, Natuur,
Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed
uitgebracht door de dames Valerie Taeldeman en Gwenny De Vroe

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Bart Martens.

Vaste leden:

de heren Robrecht Bothuyne, Lode Ceyskens, de dames Tinne Rombouts, Valerie Taeldeman;
mevrouw Agnes Bruyninckx-Vandenhoutd, de heer Pieter Huybrechts, mevrouw Marleen Van den Eynde;
de dames Gwenny De Vroe, Mercedes Van Volcem;
mevrouw Michèle Hostekint, de heer Bart Martens;
mevrouw Tine Eerlingen, de heer Wilfried Vandaele;
de heer Ivan Sabbe;
de heer Hermes Sanctorum.

Plaatsvervangers:

de dames Karin Brouwers, Veerle Heeren, de heren Johan Sauwens, Jan Verfaillie;
mevrouw Katleen Martens, de heren Wim Van Dijck, Wim Wienen;
de heren Karlos Callens, Dirk Van Mechelen;
de heer Philippe De Coene, mevrouw Els Robeyns;
de heer Mark Demesmaeker, mevrouw Liesbeth Homans;
de heer Boudewijn Bouckaert;
de heer Dirk Peeters.

Stukken in het dossier:

- 1233 (2010-2011) – Nr. 1: Ontwerp van decreet
- Nr. 2: Amendementen

INHOUD

I. Hoorzitting van 25 oktober 2011	4
1. De heer Werner Bosmans, Directoraat-Generaal Milieu van de Europese Commissie	4
1.1. Inleidende uiteenzetting	4
1.2. Vragen en opmerkingen van de leden	6
2. Professor Karel Van Acker, departement Metaalkunde en Toegepaste Materiaalkunde van de K.U.Leuven en voorzitter van het transitienetwerk Plan C	9
2.1. Inleidende uiteenzetting	9
2.2. Vragen en opmerkingen van de leden	11
3. Federatie van Bedrijven voor Milieubeheer	14
3.1. Inleidende uiteenzetting	14
3.2. Vragen en opmerkingen van de leden	16
4. Interafval	18
4.1. Inleidende uiteenzetting	18
4.2. Vragen en opmerkingen van de leden	21
5. Fost Plus	22
5.1. Inleidende uiteenzetting	22
5.2. Vragen en opmerkingen van de leden	25
II. Hoorzitting van 26 oktober 2011	27
1. Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij	27
1.1. Inleidende uiteenzettingen	27
1.1.1. Samenwerking voor een transitie naar een duurzaam materialenbeleid	27
1.1.2. De implementatie van het zelfvoorzieningsprincipe in Vlaanderen	29
1.2. Vragen en opmerkingen van de leden	30
2. Indaver	37
2.1. Inleidende uiteenzetting	37
2.2. Vragen van de leden en antwoorden	40
3. Van Gansewinkel Groep en Sita Belgium	42
3.1. Inleidende uiteenzettingen	42
3.1.1. Van Gansewinkel Groep	42
3.1.2. Sita Belgium	44
3.2. Vragen en opmerkingen van de leden	46
Gebruikte afkortingen	50

De Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed hield op 25 en 26 oktober 2011 hoorzittingen over het ontwerp van decreet betreffende het duurzaam beheer van materiaalkringlopen en afvalstoffen.

Op 25 oktober 2011 hield de commissie een hoorzitting met de heer Werner Bosmans van het Directoraat-Generaal Milieu van de Europese Commissie en professor Karel Van Acker, departement Metaalkunde en Toegepaste Materiaalkunde van de K.U.Leuven en voorzitter van het transitienetwerk Plan C, en met vertegenwoordigers van de Federatie van Bedrijven voor Milieubeheer, Interafval en Fost Plus.

Op 26 oktober 2011 werden vertegenwoordigers gehoord van de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij, nv Indaver, Van Gansewinkel Groep en Sita Belgium.

Over de bespreking van het ontwerp van decreet in de commissie wordt verslag uitgebracht in *Parl. St.* VI. Parl. 2010-11, nr. 1233/4.

I. HOORZITTING VAN 25 OKTOBER 2011

1. De heer Werner Bosmans, Directoraat-Generaal Milieu van de Europese Commissie

1.1. *Inleidende uiteenzetting*

De heer *Werner Bosmans*, Directoraat-Generaal Milieu van de Europese Commissie, geeft een toelichting bij de ‘Roadmap to a Resource-Efficient Europe’ (COM(2011) 571). De officiële vertaling is: stappenplan voor efficiënt hulpbronnengebruik. De spreker had er de voorkeur aan gegeven dat men de term resources had vertaald als natuurlijke rijkdommen. Deze materialen staan immers mee in voor onze welvaart en ons welzijn.

Inleiding

We hebben slechts één aarde. Daaruit moeten we al onze natuurlijke rijkdommen halen. Dat heeft een grote impact op de economie en op het milieu. Op dit ogenblik zijn we ons kapitaal aan het opgebruiken in plaats van te leven van de rente.

De spreker toont een grafiek met de evolutie van de wereldeconomie, uitgedrukt in bruto nationaal product, van 1950 over vandaag tot 2050. In de twintigste eeuw is het bnp wereldwijd gestegen met een factor drieëntwintig. Dat heeft grote gevolgen voor het materiaalengebruik. Een volgende grafiek geeft weer hoeveel materialen er werden gebruikt, uitgedrukt in miljard ton, vanaf 1980. In 1980 ging het om ongeveer 40 miljard ton. Tot op vandaag is er een stijging geweest met vijftig percent. Tegen 2050 zou dat 150 miljard ton worden. Overall is er een stijging merkbaar, zowel bij de brandstoffen als bij de metalen, de mineralen en de biomassa. Materialen zijn de dragers van de milieu-impact.

Uit de prijzenindex van de genoemde materialengroepen blijkt dat bijna alle prijzen vanaf 1960 tot ongeveer vijftien jaar geleden een constante daling vertoonden. Die dalende lijn leek in tegenspraak met Limits to Growth, het werk van Dennis en Donatella Meadows, dat verscheen in 1972. Sinds vijftien jaar geleden gaan de prijzen echter in stijgende lijn. Die stijgende trend zal zich blijven doorzetten. Dat heeft een grote invloed op onze economie, die gebaseerd is op materiaalengebruik.

Efficiënt hulpbronnengebruik – meer doen met minder

Een mogelijke oplossing ligt bij het efficiënt gebruik van onze natuurlijke rijkdommen. Dat betekent dat men de natuurlijke rijkdommen duurzaam moet beheren en gebruiken gedurende de hele levenscyclus. Het is de bedoeling om te leven, te produceren en te verbruiken binnen de limieten van de aarde. De term ‘resources’ wordt gehanteerd in de breedst mogelijke definitie.

Een efficiënt gebruik van de natuurlijke rijkdommen kan belangrijke opportuniteiten bieden. Op korte termijn kan het leiden tot groei en jobcreatie omdat het bedrijfsleven zich op andere sectoren gaat richten. Een stijging van de competitiviteit kan het gevolg zijn van het feit dat men minder afhankelijk wordt van de meeste materialen. Het kan leiden tot innovatie. Via een veranderde belastingsschaal kan er ook een impact zijn op de fiscale ontvangsten. Op de langere termijn is 'resilience' belangrijk, economische veerkracht. Dat betekent dat de economie beter bestand is tegen schokken die het gevolg zijn van tekorten en prijsstijgingen van de materialen. Hierdoor zal de toestand van het milieu sterk verbeteren. Hierbij gaat het niet alleen om de vervuiling. Een beter milieu leidt tot een betere levenskwaliteit en een betere gezondheid. Het efficiënte gebruik van de natuurlijke rijkdommen zou ook kunnen zorgen voor een grotere mondiale stabiliteit. De stormloop naar natuurlijke rijkdommen kan immers leiden tot een ernstige instabiliteit, migratiegolven en conflicten.

Stappenplan – ontstaan en krachtlijnen

Om daar werk van te maken heeft de Europese Unie, samen met de lidstaten, een politiek proces op gang gebracht in het kader van Europa 2020. Daarin werden zeven vlaggenscheppen genoemd waarvan een efficiënt hulpbronnengebruik in Europa er een is. Ook het klimaatbeleid, het energiebeleid, het landbouwbeleid en het visserijbeleid maken daar deel van uit. Ten slotte is er het stappenplan naar een Europa dat efficiënt is in het gebruik van zijn natuurlijke rijkdommen, het onderwerp van vandaag.

Dit stappenplan, dat eind september 2011 werd uitgebracht, vormt een specifiek beleidskader voor de initiatieven van de lidstaten en van de Europese Unie. Het heeft de ambitie om binnen een generatie de eerste stappen te zetten naar een fundamentele transformatie. Met een incrementeel beleid alleen komt men er niet.

Binnen het stappenplan werd geprobeerd een langetermijnperspectief te scheppen tot 2050. Binnen dat kader worden mijlpalen uitgezet. Er werden concrete doelstellingen geformuleerd voor 2020. De drie belangrijkste actielijnen zijn: het veranderen van de economie, het beschermen van de natuurlijke rijkdommen en het bewaken van belangrijke sleutelsectoren. Er is ook een hoofdstuk over 'governance' of bestuur. De vraag daarbij is hoe deze zaken op een verantwoordelijke manier kunnen worden beheerd, op Europees niveau en op het niveau van de lidstaten.

De heer Bosmans gaat in op die acties binnen het stappenplan die volgens hem het grootste potentieel hebben. Het theoretische concept is dat men de milieu-externaliteiten zou moeten internaliseren. In de praktijk betekent dat in de eerste plaats dat men de inefficiënte subsidies zou moeten wegwerken tegen 2020. Verder zou de basis van het taxatiesysteem moeten veranderen van werk naar resource of naar vervuiling. Daarbij kan men zich laten inspireren door best practices in lidstaten. Sommige lidstaten maken daar nu al werk van, onder meer Denemarken en Groot-Brittannië. Er worden publiek-private partnerships opgezet rond gerichte innovatie inzake het gebruik van grondstoffen en water en rond duurzame landbouw. Ook binnen het nieuwe funding scheme EU Horizon 2020 is resource-efficiency een van de focussen.

Het gebruik van natuurlijke rijkdommen en de impact ervan op het milieu moeten verminderen. De zogenaamde gausscurve, die de spreiding van het aantal bedrijven weergeeft naargelang hun milieuproductie, moet dynamisch worden. De productiesystemen moeten verbeteren en de producten moeten duurzamer worden. De bedrijven moeten hun resources gaan meten en rapporteren wat ze ermee doen. Vervolgens kunnen ze die gaan beheren. Ten slotte kan er een benchmark gebeuren. Het is de bedoeling om met behulp van incentives een gemeenschappelijke methodologie te introduceren die gebaseerd is op levenscyclusanalyse. De kleinere bedrijven wil men helpen met de beheersschema's die nu al bestaan in verschillende lidstaten.

Er kan volgens de heer Bosmans nog veel vooruitgang worden gerealiseerd door een groen openbaar aankoopbeleid. Het aandeel openbare aankopen bedraagt vijftien percent op het bnp. Dit vergroenen geeft een heel groot hefboomeffect op de rest van de economie.

Het materialenbeheer kan worden opgenomen binnen Ecodesign.

Het is belangrijk dat de producentenverantwoordelijkheid wordt uitgebreid.

Ook nieuwe business models kunnen een rol spelen. Een goed voorbeeld in dat verband is het autodelen. Het gedrag van de consument – de vraag – moet veranderen, zodat de producten duurzamer worden. Dat betekent niet alleen dat ze minder schadelijk moeten worden voor het leefmilieu, maar ook dat ze langer moeten meegaan.

Men moet afval leren gebruiken als een echte hulpbron, als een nieuw materiaal. Daarom moet de markt voor de gerecycleerde materialen meer worden gestimuleerd. Bepaalde producten moeten een zeker gehalte aan gerecycleerde materialen bevatten. Storten moet in de mate van het mogelijke worden voorkomen. Op dit vlak staat Vlaanderen binnen Europa aan de top. Er wordt bij ons echter wel illegaal afval verscheept via de haven van Antwerpen, net zo goed als in de rest van Europa.

Bij het natuurlijk kapitaal wordt de energie niet vermeld. Dat wordt immers behandeld binnen het Klimaat- en Energiepakket van de EU. Op dat vlak gebeurt er al heel wat. Dit stappenplan wil nog een stap verder gaan. Het belangrijkste is dat de ecosystemen moeten worden opgenomen binnen de beslissingssystemen door er een economische prijs aan toe te kennen.

Belangrijke sectoren zijn voeding, constructie – de Engelse term ‘housing’ verwijst ook naar de manier waarop men woont – en mobiliteit. De heer Bosmans vermeldt dat dierlijke producten goed zijn voor 25 tot 50 percent van alle milieu-impact, afhankelijk van de studie. Inzake voedselafval kunnen nog grote efficiëntiewinsten worden gerealiseerd, vooral tussen de retail en de consumenten. Er zullen duurzaamheidscriteria worden opgesteld. Men dient bijzondere aandacht te besteden aan het gebruik van fosfor, een element dat onmisbaar is voor de landbouw. Inzake ‘housing’ wil men nagaan hoe men beter kan investeren en innoveren. Bij mobiliteit wil men niet alleen rekening houden met energie, maar ook met de andere natuurlijke rijkdommen zoals het gebruik van land en lucht.

Governance

Bij de samenwerking met de lidstaten wil men gebruikmaken van het ‘Europees semester’. Dit functioneert als een monitoringsysteem voor de performantie van lidstaten binnen het kader van EU 2020. Resource efficiency zal opgenomen worden binnen dat systeem, binnen de jaarlijkse groeianalyse, binnen de nationale hervormingsprogramma’s en binnen de specifieke aanbevelingen voor landen. Het is de bedoeling dat de lidstaten nationale strategieën opstellen. Vlaanderen doet al heel wat inzake materialen, maar kan nog een stap verder gaan door ook naar de andere resources te kijken.

De heer Bosmans hoopt dat deze plannen de nodige steun zullen krijgen van de Europese Raad en van het Europees Parlement. Het is de bedoeling inspiratie te vinden in zogenaamde best practices of goede praktijken, bijvoorbeeld voor de subsidies en belastingen. Er zullen te halen doelstellingen worden opgesteld, met de bijbehorende indicatoren.

1.2. Vragen en opmerkingen van de leden

De heer *Hermes Sanctorum* vindt het opstellen van het Europese plan voor hulpbronnefficiëntie een belangrijke stap vooruit. Het blijft echter een algemeen kader. Het lid vraagt zich af op welke termijn er bindende doelstellingen kunnen worden gerealiseerd

en wat ze concreet kunnen inhouden. Inzake energie blijken dergelijke doelstellingen te werken.

Mevrouw *Gweny De Vroe* vraagt of het voorliggende ontwerp van decreet volgens de heer Bosmans een correcte implementatie is van de Europese besluitvorming. Is het strenger dan wat Europa vereist? Hoe zit het met de omzetting van de Europese afvalregelgeving binnen de andere Europese lidstaten?

De heer *Bart Martens*, commissievoorzitter, wil weten of er garanties zijn dat deze roadmap geen vrijblijvend instrument zal zijn. Heel wat voorstellen van het stappenplan waren namelijk al vervat in het Europese witboek over een integraal productbeleid. De resultaten daarvan bleven echter beneden de verwachtingen. De stap naar bindende doelstellingen blijft meestal uit.

De heer Bosmans benadrukte het belang van fiscale hervormingen. De heer Martens laat opmerken dat voor Europese beslissingen daaromtrent unanimiteit nodig is. Zou het niet zinvoller zijn om de benadering rond ‘recycled content’, het gerecycleerde materiaal in een product, te combineren met een economisch instrument zoals recyclagecertificaten? Dat zou impliceren dat een producent die blijft zweren bij het gebruik van ‘virgin material’ certificaten zou moeten aankopen van een producent die ver boven de minimale recyclagedoelstelling zit. Dergelijke maatregelen kunnen volgens de heer Martens in de EU worden genomen bij gekwalificeerde meerderheid.

Het verheugt het lid dat de Europese Commissie het storten van afval maximaal wil afbouwen. Op dat vlak staat Vlaanderen al heel ver. Binnen de Europese Unie is er echter iets mis met de handhaving. Sommige lidstaten storten nog nagenoeg alles, wat duidelijk in strijd is met de Stortplaatsenrichtlijn (Landfill Directive). De heer Martens wil weten of het binnen het stappenplan ook de bedoeling is om meer werk te maken van de handhaving. Dezelfde opmerking geldt voor de uitvoer van elektrisch en elektronisch schroot naar derdewereldlanden. Dat leidt tot een lekstroom van waardevolle materialen naar het buitenland, zonder dat de derde wereld daar beter van wordt.

Mevrouw *Valerie Taeldeman* wil graag weten welke inefficiënte Europese subsidies men zou kunnen afschaffen.

In 2010 heeft België het Europese voorzitterschap waargenomen. Vlaams minister van Leefmilieu Joke Schauvliege heeft toen in Gent een Europese top georganiseerd rond duurzaam materialenbeheer. Hoe positioneert Vlaanderen zich met dit ontwerp van Materialendecreet tegenover de andere Europese lidstaten?

De heer *Werner Bosmans* antwoordt dat de roadmap wel degelijk een aantal gerichte acties bevat. Er wordt al jaren gewerkt aan concrete doelen of targets. Die discussie speelt zich echter af aan de rand van de wetenschappelijke kennis. Er is geen duidelijkheid over mogelijke maatregelen met een positieve impact op de economie en op het milieu, die bovendien aanvaardbaar zouden zijn voor de 27 lidstaten. Sommige lidstaten, bijvoorbeeld Duitsland, hebben wel materialentargets, maar ze doen daar relatief weinig mee. De link tussen materialen en de impact ervan is niet echt eenduidig. Als Nederland zijn dijken zou beginnen bouwen met titanium, dan zal er duidelijk minder zand nodig zijn en zal wellicht de som van alle materialen verminderen (gemeten in ton), maar de milieu-impact en de kostprijs zullen stijgen. Nu wil men proberen om targets te zetten op een ander niveau.

De heer Bosmans geeft het voorbeeld van staal, dat zowat overal ter wereld het meest gebruikte materiaal is. Met de levenscyclusanalyse kan men berekenen welke impact er is in de extractiefase, al is elke mijn anders en beschikt men niet over gegevens over bepaalde landen. Voor de productie van ijzererts tot staal is het duidelijk welke emissies er zijn van

CO₂ en welke andere schadelijke stoffen. In de gebruiksfase dient men zich echter af te vragen welk aandeel van de milieu-impact toe te wijzen is aan het staal dat in een bepaald voorwerp of gebouw verwerkt is. Dat moet gebeuren voor alle materialen. Men moet daarbij rekening houden met de impact op klimaatverandering, op biodiversiteit en op toxiciteit. Het is de vraag welke rangorde men daarin moet aanbrenge. De wetenschappelijke methodes die hiervoor ontwikkeld werden, bevatten waarde-oordelen hierover. In laatste instantie moeten de beleidsverantwoordelijken, de verkozenen, hun zeg hebben, maar daar moet een expertenproces bijkomen of aan voorafgaan.

De heer *Hermes Sanctorum* beaamt dat het gaat om een complexe zaak, zeker als er een synergie moet zijn tussen verschillende fasen van de levenscyclus. Voor toxicologische data bestaat er een gelijkaardig proces. Op een bepaald ogenblik moeten experts een waarde toekennen aan een chemische stof. Dat is altijd voor een deel subjectief, maar het is zeker beter dan niets. Het lid blijft zich afvragen waarom het ondanks de complexiteit voorlopig onmogelijk blijft om die grove inschatting te maken.

De heer *Werner Bosmans* antwoordt dat men op die manier wil werken. Bij toxicologie is het vaak wel iets eenvoudiger. Als men een bepaalde stof toelaat, dan kan men een maximumgrens bepalen. Dat kan men niet doen voor producten als staal of plastic. Het plan kan zich richten op bepaalde deelaspecten, maar dan is er vaak een impactverschuiving, een verschuiving van de last.

De heer *Bart Martens* vraagt zich af of het niet beter zou zijn om via LCA's na te gaan wat de beste grondstoffen zijn voor een bepaalde toepassing. Via een Ecodesignrichtlijn zou men dan voor elke toepassing kunnen sturen naar de beste materiaalkeuzes. De milieu-impact van staal is afhankelijk van de toepassing waarin het verwerkt zit.

De heer *Werner Bosmans* is het eens met die opmerking. Dat is ook de richting die men wil uitgaan. Dan gaat het echter over het productniveau en niet over macrodoelstellingen zoals de vermindering van de CO₂-uitstoot met twintig procent voor de ganse EU. Het is de bedoeling om met eenvoudige LCA's na te gaan wat de belangrijkste impacts zijn en hoe die het best kunnen worden gestuurd. Vervolgens is een verdere vereenvoudiging noodzakelijk. Het is ook de bedoeling normen op te stellen voor het uitvoeren van een LCA. Daarvoor werd al een gids uitgewerkt.

De heer *Bosmans* is niet bezig met de Vlaamse wetgeving inzake afvalstoffen. Hij kan dan ook moeilijk commentaar geven op het ontwerp van decreet. De spreker vermoedt dat de omzetting van de Europese kaderrichtlijn voor afvalstoffen daarin gedeeltelijk werd opgenomen.

Resource efficiency heeft nog nooit zo hoog op de politieke agenda gestaan als nu. Natuurlijke rijkdommen worden schaars. De prijzen stijgen. Er is dus geen keuze. Men heeft alleen de keuze tussen een proactieve en een reactieve aanpak.

De heer *Bosmans* beseft dat er voor maatregelen die fiscaal van aard zijn unanimiteit nodig is. Ofwel wordt gekozen voor maatregelen die de hele maatschappij kunnen veranderen. Dan botst men op grote weerstand. Ofwel blijft het bij morrelen in de marge door te werken met haalbare maar beperkte maatregelen, zoals bijvoorbeeld recycled content. De spreker denkt dat men op beide vlakken moet werken. Hij vindt het ook een goed idee om de recycled content verhandelbaar te maken. Daar wordt trouwens nu al aan gewerkt.

De handhaving in de lidstaten is inderdaad een groot probleem. Bulgarije stort nog altijd al zijn 'huishoudelijk afval' (2009, Eurostat). Het enige wat de Europese Commissie op dit ogenblik kan doen is boetes uitschrijven, wat de goede verstandhouding natuurlijk niet bevordert.

Een doelstelling zou ook kunnen zijn dat inefficiënte subsidies moeten worden geëlimineerd tegen 2020. Als voorbeeld van een inefficiënte subsidie haalt de spreker de steenkoolsubsidie aan. In Spanje worden de koolmijnen namelijk nog altijd gesubsidieerd omwille van sociale redenen. Ook de visserijsector is een goed voorbeeld. Men is de Europese zeeën immers aan het leegvissen.

De heer *Bart Martens* meent dat ook de fiscale regeling inzake bedrijfswagens kan worden beschouwd als een voorbeeld van milieuschadelijke subsidies.

Inzake afval staat Vlaanderen, samen met Nederland, Duitsland en Frankrijk, aan de top, zoals door de heer *Bosmans* geschetst. Met het Materialendecreet zal het normalerwijs een bijkomende stap vooruit kunnen zetten.

2. Professor Karel Van Acker, departement Metaalkunde en Toegepaste Materiaalkunde van de K.U.Leuven en voorzitter van het transitienetwerk Plan C

2.1. Inleidende uiteenzetting

Professor *Karel Van Acker*, departement Metaalkunde en Toegepaste Materiaalkunde van de K.U.Leuven, voorzitter van het transitienetwerk Plan C, vindt het ontwerp van decreet vanuit wetenschapsoogpunt een grote stap vooruit. De transitie naar een lagekoolstof- en materiaalefficiënte Europese economie wordt stilaan dringend. Daarbij is duurzaam materiaalbeheer een hoeksteen. De grote verdienste van het ontwerp van decreet is dat het de klemtoon verlegt: van afvalbeheer naar materialenbeheer, waarbij de volledige kringloop wordt beschouwd.

Uitdagingen

De voorraden van bepaalde grondstoffen slinken zienderogen. De spreker geeft enkele voorbeelden van fysische schaarste: zilver (micro-elektronica), indium (led-lampen, zonnepanelen), tin, zink en lood. De Europese Commissie heeft in een studie de schaarse materialen uitgezet in functie van hun economisch belang. Het meest prangend is de schaarste van aardmetalen, niet door de fysische zeldzaamheid maar door het geopolitieke monopolie van China. De term aardmaterialen mag dan wel exotisch klinken, ze zijn nodig voor alledaagse toepassingen, zoals spaarlampen. Naast de fysische en geopolitieke zijn er ook ecologische limieten aan biogebaseerde materialen.

Naast de grondstofvoorraad is de milieu-impact van materialen een belangrijke factor. Veel gebruikte materialen als beton hebben door hun volume een aanzienlijke milieu-impact. De heer *Van Acker* geeft de heer *Bosmans* gelijk: ook dierlijke proteïnen hebben een grote milieu-impact. De materialen zijn goed voor 25 percent van de totale CO₂-productie in Europa. Er is dus een duidelijk verband tussen de grondstofschaarste en de energie- en klimaatcrisis. Bovendien zijn heel wat schaarse elementen nodig voor duurzame energie-opwekking en -opslag. Tegelijkertijd is de vraag naar grondstoffen enorm aan het stijgen.

De Vlaamse economie verbruikt 18 ton materialen per persoon per jaar. Samen met de verborgen stromen is dat zelfs 140 ton per persoon per jaar. En de vraag stijgt nog. Een studie van MIT Sloan Management School toont aan dat de vraag naar metalen met een factor drie zal toenemen tegen 2050. In vergelijking met de stijging van de lonen en de stijging van de energieprijzen, nemen de prijzen van de materialen sinds 2002 veel sterker toe. Dat is het eerste resultaat van de schaarste.

Kortom, het is volgens de heer *Van Acker* duidelijk dat men op een andere manier met materialen moet leren omgaan en overstappen van een lineair systeem naar een circulair systeem. Waar voorheen afvalbeheer de impact van afval zo klein mogelijk moest hou-

den, komt het er nu op aan dat afval te hergebruiken. Het sluiten van de materialenkring betekent dat er een goed inzicht moet zijn in hoe de kringlopen functioneren. Voorts moet recyclage aangemoedigd worden. Daarvoor zijn specifiek design, onderzoek en ontwikkeling nodig. Er zijn meerdere manieren om materialenkringen te sluiten, bijvoorbeeld tussen gebruik en productie door systemen van dienstencombinaties of ‘chemical leasing’.

Materialendecreet

Het ontwerp van decreet heeft dat vertaald in een materialenhiërarchie, volgens het principe van de ladder van Lansink. Dat is dan wel een goede leidraad, maar ook de context is belangrijk. Zo produceert ook energierecuperatie afval, met de beste beschikbare technologie zelfs nog 30 percent bodem- en vliegassen. De verbranding van bepaalde materialen resulteert in een verlies van materialen, soms zelfs kritische materialen. De systemen zijn er nog niet op gericht die te recupereren. De materialenhiërarchie houdt geen rekening met de tijdsdimensie. Nochtans evolueert de technologie razendsnel, bijvoorbeeld inzake de recuperatie van aardmetalen. Kortom, grondstofvoorziening is minstens even prangend als de milieu-impact. De levenscyclusanalyse berekent vooral het laatste en houdt slechts beperkt rekening met de grondstofvoorziening. Gelukkig houdt het ontwerp van decreet er wel rekening mee.

De spreker is het eens met het uitgangspunt van het ontwerp van decreet dat recyclage van hoge kwaliteit moet zijn, maar die kwaliteit moet slaan op de volledige levenscyclus. Het kan dat een materiaal eerst enkele keren in een lagere toepassing gerecycleerd wordt, om het pas dan op een hoger productniveau te hergebruiken. Het ontwerp van decreet besteedt aandacht aan nieuwe economische instrumenten met heel wat potentieel voor het duurzaam omgaan met materialen, namelijk de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid en het groene aankoopbeleid. De uitgebreide producentenverantwoordelijkheid moedigt producenten aan oog te hebben voor preventie, maar ook vanaf de ontwerpfase rekening te houden met het milieu (design for environment). Met groen aankoopbeleid kan de overheid dan weer op een goedkope manier de gewenste innovatie stimuleren. De spreker waarschuwt wel dat een systeem van de vervuiler betaalt, niet mag omslaan in een systeem dat de betaler vervuult. Als de heffingen niet hoog genoeg zijn, zou het immers wel kunnen dat men ervoor opteert om de heffing te betalen en toch te vervuilen. Het ontwerp van decreet legt de hoogte van enkele heffingen vast, maar aanpassingen moeten mogelijk blijven.

Het ontwerp van decreet definieert de rol van de overheid meer dan alleen maar als regulator, ook als stimulator, als geëngageerde actor en als goede voorbeeld. Overheid en bedrijven moeten immers samen zoeken naar de goede oplossingen. Een aandachtspunt is dat stimulering van recyclage op Vlaams niveau terwijl de federale overheid verantwoordelijk is voor productnormering, een rem kan zijn op innoverende toepassingen van recyclaten. Gerecycleerde materialen kunnen immers niet altijd voldoen aan de specifieke kwaliteitsnormen die gemaakt zijn voor nieuwe materialen. De K.U.Leuven onderzoekt bijvoorbeeld het gebruik van metaalslakken in cement en rotswolisolatie, maar dat botst soms op materiaalnormen, die heel specifiek zijn voor de materialen die daar traditioneel voor gebruikt worden. Een tweede aandachtspunt is de betrokkenheid van de verschillende departementen. Beter Bestuurlijk Beleid biedt niet de instrumenten die departementsoverschrijdende samenwerking voor een transversaal thema als materialenbeheer mogelijk maken.

Een vierde belangrijk aspect is dat de opstellers van het ontwerp zich bewust zijn van het hoge kennisniveau dat vereist is. Er zijn nog heel wat lacunes in de kennis van materiaalstromen en hun impact. Het ontwerp van decreet kondigt heel wat studies aan, bijvoorbeeld over de afwijking op de materialenhiërarchie en over de afbakening van de afvalfase. De heer Van Acker waarschuwt voor monopolies in de kennisopbouw, open innovatie is noodzakelijk. Het kennisniveau van alle organisaties, zowel de overheid, de bedrijven als

de kennisinstellingen, moet toenemen. In dit kader heeft hij trouwens in september 2011 een voorstel voor de oprichting van een steunpunt duurzaam materialenbeheer ingediend.

Het materialenbeheer moet kaderen in systeeminnovatie. De componenten kunnen maar optimaal functioneren als de bredere samenhang van het systeem geoptimaliseerd wordt. Daarom zijn een langetermijnvisie en een goede samenwerking cruciaal. Artikel 19 van het ontwerp van decreet is duidelijk gebaseerd op de transitiegedachte, maar ook de verzelfstandiging van het transitienetwerk Plan C past in dat kader. Dergelijke systeemaanpak vergt het engagement van zowel de overheid, de bedrijven, niet-gouvernementele organisaties als de kennisinstellingen, maar ook een aangepast instrumentarium. De focus ligt momenteel op technologische innovatie, de steun voor systeeminnovatie is beperkt.

Plan C

Plan C ondersteunt de transitie naar een duurzaam materialenbeheer strategisch door een dynamische langetermijnvisie te ontwikkelen. Plan C initieert ook transitie-experimenten zonder die zelf te financieren. Gebruikmakend van haar netwerk, tracht het de experimenten op te schalen. Met kleine projectsubsidies heeft de vzw heel wat aangepaste instrumenten ontwikkeld die complementair zijn aan die van andere organisaties. Plan C onderscheidt zich omdat ze alle belanghebbenden van het actieterrein betreft en uitdrukkelijk maatschappelijke innovatie stimuleert die naast technologische innovaties noodzakelijk zijn.

Plan C ontwikkelde bijvoorbeeld de visie die aan de basis stond van de transitie van de chemie naar ‘sustainable chemistry’ of duurzame chemie. Een ander project is de Enhanced Landfill Mining, over het ontginnen van stortplaatsen. De vzw werkt aan nieuwe methodes voor een materiaalefficiënte maakindustrie (i-Made), begeleidt de kringloopwinkels in duurzaam materialenbeheer enzovoort.

Plan C heeft nu structuur en identiteit nodig, vandaar de verzelfstandiging die in het ontwerp van decreet is opgenomen.

Voorts pleit de heer Van Acker voor een meer geïntegreerd en integraal beleid op het vlak van milieu, energie, economie en innovatie met de overheid als geëngageerde partner. Kortom, het Materialendecreet is een belangrijke stap in de overgang van verspillend en milieubelastend materialenverbruik naar een zorgzaam en schoner materialengebruik. Vlaanderen heeft heel wat troeven om daar een Europese rol in te spelen: een sterke sector, een begane overheid en de kennis. Tot slot citeert de spreker uit het Manifesto van Frank Coenen, CEO van Tessenderlo Chemie: “Closing circles requires opening minds.”.

2.2. Vragen en opmerkingen van de leden

De heer *Hermes Sanctorum* denkt dat snel van de conceptuele fase naar de uitvoering moet worden overgestapt, gezien het stijgende materialengebruik en de ontoereikende materiaalefficiëntie. Hoe kan de grondstoffenefficiëntie, bijvoorbeeld van de zeldzame aardmetalen, gestimuleerd worden?

De structuur en de financiering van Plan C hebben volgens het lid voor wat discussie gezorgd, uiteindelijk krijgt de vzw geen eigen vermogen maar wordt ze een samenwerkingsverband. Zullen die structuur en de financiering ervan volstaan?

Door zijn volume heeft dierlijk afval een grote milieu-impact. De Vlaamse overheid geeft echter aanzienlijke steun aan de ophaling en verwerking van dierlijk afval. Zorgt dat er niet precies voor dat de preventie minder als een noodzaak wordt gevoeld?

Mevrouw *Tine Eerlingen* vraagt of Plan C betrokken is bij de voorbereiding van het ontwerp van decreet. De heer Van Acker formuleert enkele aandachtspunten. Is het volgens hem nodig het ontwerp op die punten aan te passen?

Mevrouw *Valerie Taeldeman* vraagt meer informatie over concrete projecten van Plan C.

Voor de heer *Bart Martens* toont het feit dat de economie 140 ton per persoon per jaar aan grondstoffen gebruikt terwijl er jaarlijks maar 150 kilogram restafval per persoon is, afdoende het belang aan van het verleggen van de focus naar de inputzijde van de economie. Vlaanderen is echter niet bevoegd voor productbeleid. In artikel 11 van het ontwerp van decreet staat dan wel dat de Vlaamse Regering het gebruik van materialen aan een vergunningsplicht of meldingsplicht kan onderwerpen, maar dat is waarschijnlijk op de rand van haar bevoegdheden. De heer Martens informeert welke instrumenten Vlaanderen kan inzetten om ervoor te zorgen dat materialen hergebruikt worden en grondstoffen gesubstitueerd worden door gerecycleerde of hernieuwbare materialen. De twintig toepassingen van Plan C tegen 2013 zullen allicht maar een druppel op een hete plaat zijn. Voorts vraagt het lid wat de heer Van Acker bedoelt met aandacht voor nieuwe economische instrumenten en met dynamische heffingen?

De heer *Karel Van Acker* wijst erop dat het ontwerp van decreet een kader biedt, dus conceptueel is, maar er is inderdaad een zekere urgentie voor de uitvoering. Daarvoor kan niet één noodzakelijke maatregel benoemd worden, het is een samenspel van maatregelen. Zo moet de recyclage van aardmetalen gestimuleerd worden, maar ook innovatie en diversificatie van de recyclagetechnieken is nodig. Tot nog toe werd vooral ingezet op de recyclage van edele metalen. Daarenboven moet de recyclage ook economisch rendabel zijn, dus voldoende volume hebben, wat onder meer vervoer van afvalstoffen impliceert. Het zal dus niet volstaan om de heffingen te verhogen, de innovatie van de verschillende stappen in de kringloop stimuleren, is even relevant. Daarom is het net zo belangrijk dat alle belanghebbenden goed samenwerken.

De heer *Hermes Sanctorum* bezocht de kwikrecuperatie van Indaver. Dat recyclageproces omvat heel wat stappen, met onder meer de verzameling en het vervoer van de kwikhoudende materialen. Hoe kan de overheid dergelijke recuperatie stimuleren? Zal Plan C voorstellen uitwerken daarvoor?

De heer *Karel Van Acker* legt uit dat Plan C een netwerk voor innovatie-initiatieven is. De vzw houdt zich niet bezig met economische instrumenten voor de ondersteuning van het sluiten van materialenstromen. Dat zou een taak kunnen zijn van het steunpunt inzake duurzaam materialenbeheer.

De spreker haalt ook nog enkele andere problemen van de recyclage van fluorescentielampen aan. Uit deze lampen worden immers niet alleen kwik maar ook aardmetalen gehaald. Die recyclage is pas rendabel als de kost van de recyclage lager is dan de marktprijs van de grondstof. De overheid kan enkel ingrijpen door de grondstof te taxeren, of financiële incentives te geven aan de recyclage zelf.

Plan C had de oprichting van een eigen vermogen gesuggereerd opdat er een plaats zou zijn waar de departementen samen initiatieven konden nemen voor duurzaam materialenbeheer en waar financiële middelen konden worden verzameld. Het eigen vermogen kon dan functioneren als een aparte eenheid en partner in de vzw. Het kon ervoor zorgen dat projecten klaargestoomd werden voor indiening bij Europa. Het samenwerkingsverband dat ervoor in de plaats gekomen is, lijkt de heer Van Acker een iets zwakker middel, wat niet betekent dat het niet effectief kan zijn. Maar de details van de uitvoering kent de spreker nog niet.

De heer Van Acker kan de vraag over dierlijk afval niet beantwoorden, hij houdt zich bezig met de metalen en de kunststoffen. De nadelige effecten van dierlijk afval worden veroorzaakt door een combinatie van volume en milieu-impact. De heer Van Acker vermoedt dat preventie wel degelijk ook in dit segment een gunstig effect kan hebben. Uit studies, onder meer over de CO₂-neutraliteit van de provincie Limburg, blijkt dat het verbruik beperken zeker een scenario is.

De overheid subsidieert dan wel meer ophalingen van afval, de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid is een cruciaal element om preventie te stimuleren.

De heer *Bart Martens* wijst op het verbrandingsverbod op selectief ingezamelde plantaardige en dierlijke oliën omdat die nog kunnen worden gebruikt voor producten als zeep. Maar soms heeft dat verbod tot gevolg dat er palmolie ingevoerd wordt om groene stroom te produceren, waarvoor tropisch regenwoud moet sneuvelen. De afvalbeheerhiërarchie zorgt er dan eigenlijk voor dat grondstoffen verbrand worden. De nood aan het doorbreken van de schotten geldt niet alleen voor de afvalsector maar ook voor de landbouw. Biomassastromen kunnen gebruikt worden voor de vier F-en 'food, feed, fibre, fuel'. Het komt erop aan duidelijk te beslissen welke biomassa-stroom of welk organisch biologisch afval voor welke toepassing wordt gebruikt. Iemand moet dat proces begeleiden, want nu verloopt het niet optimaal.

De heer *Karel Van Acker* ziet dat als nog maar eens een pleidooi om het materialenbeheer in de juiste context te plaatsen. Het is goed op productniveau na te gaan of een grondstof vervangen kan worden door een gerecycleerd materiaal of afvalstof, maar de consequenties voor andere materiaalstromen moeten ook worden beschouwd. Het voorbeeld van de plantaardige en dierlijke oliën toont dat voldoende aan. Om die kruisverbanden in kaart te brengen, heeft de wetenschap nog een hele weg te gaan.

Mevrouw *Marleen Van den Eynde* begrijpt dat de wetenschap ervoor warm loopt, maar Plan C tracht ook de bedrijfswereld te overtuigen van het belang van levenscyclusanalyse. Hoe selecteert Plan C zijn projecten?

De heer *Karel Van Acker* legt uit dat Plan C zich vooral met baanbrekende experimenten bezighoudt en niet met het efficiënter maken van processen. Plan C initieert, brengt mensen bijeen om ideeën tot een experiment te brengen en dan nemen anderen over. Plan C wil wel leren uit die projecten om dat toe te passen in een andere context. Plan C stimuleert bijvoorbeeld de omschakeling van kunststoffen die op fossiele oliën zijn gebaseerd naar biogebaseerde kunststoffen. Of het zoekt manieren om van een industrie die gaat reduceren tot ze een product overhoudt, over te schakelen naar een die zijn product opbouwt met partikels.

Voor meer informatie over de projecten verwijst de heer Van Acker de leden door naar de website van Plan C (www.plan-c.eu). Het is niet zo dat de projecten hun doel bereiken na een paar maanden. Ze werken op lange termijn want ze moeten een omwenteling teweegbrengen. Plan C heeft bijvoorbeeld met het project Enhanced Landfill Mining het idee van een bedrijf dat materialen uit oude stortplaatsen wil recupereren om als materiaal of bron van energie te dienen, verruimd tot een maatschappelijk innovatieproject in samenwerking met de overheid.

De heer Van Acker verduidelijkt dat Plan C geconsulteerd is over de artikelen van het ontwerp van decreet die over de vzw gaan. Voor de overige aspecten is de OVAM, die nauw bij Plan C is betrokken, perfect in staat om de visie van Plan C over te brengen. Dat klinkt trouwens door in een aantal aspecten van het ontwerp van decreet.

De aangehaalde aandachtspunten betreffen vooral de uitvoering van het ontwerp van decreet en vergen geen aanpassing van de tekst van het ontwerp van decreet. De heer Van

Acker heeft wel gemerkt dat de opstellers meer vertrouwd zijn met de afvalverwerking dan met de andere fasen van de kringloop. Bij de uitvoering moet meer aandacht gaan naar die andere fasen, onder meer om er instrumenten voor te ontwikkelen.

Met de nieuwe economische instrumenten bedoelde de spreker vooral de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid.

De heer *Bart Martens* ziet dat eerder als een sociaal en geen economisch instrument.

3. Federatie van Bedrijven voor Milieubeheer

3.1. Inleidende uiteenzetting

De heer *Werner Annaert*, algemeen directeur van FEBEM, stelt kort de federatie voor. FEBEM telt ongeveer tweehonderd privaatrechtelijke milieubedrijven als lid, waarvan de meerderheid louter privé zijn. Het gaat om bedrijven die een meerwaarde geven aan afvalstromen. Ze zamelen in, behandelen, recycleren enzovoort. Meer en meer van die bedrijven evolueren van afvalinzamelaars naar producenten van materialen, brandstoffen en energie.

Algemeen

De federatie juicht het ontwerp van decreet toe omdat het op die evolutie inspeelt. De tekst lijkt een getrouwe omzetting van de principes van de Europese Afvalstoffenrichtlijn. Inzake het materialenbeleid gaat het ontwerp van decreet verder dan de richtlijn en dat is een belangrijke keuze van de Vlaamse overheid. Wallonië doet dat vooralsnog niet.

Het kader wordt allicht goedgekeurd, maar dan moet het ook nog omgezet worden in daden. Om het materialenbeleid verkocht te krijgen bij de industrie, zal de Vlaamse overheid zelf het goede voorbeeld moeten geven. Dat betekent onder meer een duurzaam aankoopbeleid en het gebruik van gerecycleerde materialen, bijvoorbeeld in infrastructuurwerken. Voorts moet de Vlaamse Regering in VLAREMA de nieuwe uitvoeringsbepalingen vastleggen. FEBEM is blij dat de procedure voor het opstellen van de uitvoeringsbesluiten gestart is en min of meer gelijktijdig verloopt met de bespreking van het ontwerp van decreet.

Het sluitstuk van het beleid is de handhaving, ook op dat vlak moet er nog heel wat werk verzet worden. De invoering van het materialenbeheer mag de actuele problemen, onder meer de verwerking van bepaalde gevaarlijke stoffen, niet naar de achtergrond duwen.

Aandachtspunten ontwerp van decreet

Bij een wijziging van het kader, moet steeds nagegaan worden wat de impact ervan is op de economische sector. FEBEM vraagt dan ook aandacht voor een gelijk speelveld op drie niveaus: de publieke versus de private sector, de binnenlandse versus de buitenlandse sector en de bedrijven onderling. Een van de succesfactoren van de afvalsector is de goede samenwerking tussen publieke en private partijen. FEBEM wil die zeker behouden of zelfs nog verbeteren.

Enkel huishoudelijk afval valt onder de zorgplicht van de gemeenten. Heel wat bedrijven konden echter op een vrij goedkope manier hun afvalstoffen kwijt aan de gemeente of de intercommunale. Meer en meer gemeenten aanvaarden ondertussen geen bedrijfsafval meer, onder meer omdat de belastingbetaler dan voor de verwijdering ervan opdraait. FEBEM vraagt om duidelijk in het ontwerp van decreet vast te leggen dat gemeenten die toch bedrijfsafval inzamelen, de totale kostprijs aan het bedrijf moeten doorrekenen.

Het kan efficiënter zijn om bedrijfsafval en huishoudelijk afval samen op te halen en te verwerken of te verbranden. Er is bijvoorbeeld maar één afvalverbrandingsinstallatie meer in Vlaanderen die alleen huishoudelijk afval verwerkt. Het ontwerp van decreet is de ideale gelegenheid om ook die kwestie van nabij te bekijken.

De milieusector is een sector als een andere en moet dus opboksen tegen buitenlandse, lees buiten-Vlaamse, concurrentie. De sector heeft heel wat mogelijkheden maar moet de kans krijgen die verder te ontwikkelen. Het politieke niveau aarzelt als er maatregelen moeten getroffen worden voor creatie van nieuwe capaciteit voor recyclage, sortering en nuttige toepassing. Terwijl die aarzeling niet terecht is. Als er dan toch vergunningen worden afgeleverd, blijkt immers dat het eventuele protest van omwonenden snel wegebt. Afval heeft nog te veel een negatieve bijklank. Dat neemt niet weg dat het een belangrijke en toekomstrijke sector is. Gezien zijn centrale positie zou Vlaanderen zich succesvol kunnen positioneren als afvalverwerkende regio, waarbij het afval invoert om het te verwerken. Ook dat taboe moet nog sneuvelen.

De afvalstoffen zullen uiteindelijk gebracht worden naar waar er verwerkingscapaciteit is. Het komt erop aan nu te investeren in bedrijven voor sorteren, recycleren en verbranden, anders zal Vlaanderen een achterstand oplopen ten opzichte van Nederland of Duitsland die momenteel heel wat vergunningen afleveren of hebben afgeleverd. Dat betekent niet dat FEBEM voor ecodumping is, de vrije afvalmarkt moet stapsgewijs mogelijk gemaakt worden, waarbij er steeds oog is voor de mogelijke negatieve effecten.

FEBEM vraagt ook een gelijke behandeling van de privaatrechterlijke spelers. Het ontwerp van decreet creëert nieuwe vormen van handhaving, maar veel zal afhangen van de uitvoering. Mistoestanden, hoewel ondertussen uitzonderlijk, moeten snel en effectief aangepakt worden.

FEBEM vindt het vreemd dat ook na goedkeuring van het nieuwe ontwerp van decreet, de OVAM moet blijven instaan voor de inning van de gemeentelijke opcentiemen op de heffingen. Dit gaat in tegen het responsabiliseren van elk overheidsniveau voor de eigen inkomsten en uitgaven.

Een volgend cruciaal punt van het ontwerp van decreet is de selectieve inzameling aan de bron, die verder wordt doorgedreven. Val-I-Pac, verantwoordelijk voor de financiering, inzameling, verwerking en recyclage van bedrijfsmatige verpakkingen, bevestigt dat meer en meer kmo's selectief inzamelen, maar het blijft een beperkt percentage. FEBEM hoopt dan ook dat het ontwerp van decreet daar een boost aan zal geven. De bedrijven zijn al jaren verplicht hun afval selectief in te zamelen. FEBEM is van oordeel dat het gewest daar best wat meer druk achter mag zetten.

Naast de categorieën afval, grondstof en secundaire grondstof komt er nu een nieuwe categorie bijproduct. Dat zijn materialen die nooit afval worden, maar een bijproduct zijn van een productieproces. Europa legt die categorie op om te vermijden dat sommige stoffen toch afval worden. Het gevaar bestaat daarbij dat deze weg wordt misbruikt om heel wat stoffen niet langer te laten voldoen aan de strenge regels voor afval, bijvoorbeeld bij verbranding. FEBEM heeft wel de indruk dat het gewest en de OVAM zich van dat gevaar bewust zijn.

Het ontwerp van decreet maakt het mogelijk om soepeler een bepaalde producentenverantwoordelijkheid op te leggen. Naast de milieubeleidsvereenkomsten komen er andere, meer eenvoudige mogelijkheden. Het is wel belangrijk dat de vzw's die opgericht worden als beheersorganisaties, geen markspelers worden.

De memorie van toelichting zegt dat afval voldoende uitgesorteerd moet zijn, anders mag het niet worden verbrand of geëxporteerd. Dit wordt verder uitgewerkt in een OVAM-

nota. In de eerste plaats is het vreemd dat de regeling niet in de tekst van het ontwerp van decreet zelf staat. Indien een uitsortering van 100 percent wordt gewenst, zal heel wat bijkomende tonnage moeten worden gesorteerd en zullen extra investeringen nodig zijn. Als de overheid die sortering praktisch haalbaar wil maken, zal ze consequent moeten handelen en op korte termijn ingrijpende maatregelen nemen om bedrijven te verplichten tot sorteren aan de bron. In het andere geval zullen bedrijven niet geneigd zijn te sorteren aan de bron en erop vertrouwen dat het sorteren nadien wel gebeurt. Dit zal dan contra-productief werken voor de inzameling aan de bron. In die zin begrijpt FEBEM ook niet dat de verplichte pmd-inzameling bij de bedrijven nog uitgesteld wordt.

Materiaal versus Energie

Gezien het verband tussen materialen en energie is het jammer dat er geen verdere afstemming gebeurt tussen het ontwerp van Materialendecreet en het ontwerp van Energiedecreet, dat binnenkort wordt behandeld. De samenwerking tussen de verschillende departementen is nog altijd niet optimaal, het beleid is niet altijd even consequent. Composteerinstallaties worden bijvoorbeeld belangrijk geacht, maar ze krijgen niet de toestemming om bepaalde nevenstromen uit hun proces te laten verbranden. Wat hen de toegang ontzegt tot het ondersteuningsbeleid voor groene stroom.

FEBEM vraagt één beleidsvisie voor de verwante domeinen. Biomassaverwerkers zijn belangrijk om de internationale doelstellingen voor groene stroom te halen, nochtans kampen heel wat onder hen met financiële problemen. Zo is bijna de helft van de vergisters verlieslatend. FEBEM vraagt dan ook een goede ondersteuning van de installaties. Zij mogen niet het slachtoffer worden van de hetze rond de zonnepanelen, want hun situatie is niet vergelijkbaar. Tot slot vraagt de heer Annaert een gelijke behandeling van industriële vergisters en landbouwvergisters. De twee soorten installaties moeten dezelfde financiële ondersteuning krijgen uit het groenestroombeleid, daar zijn alle deskundigen het over eens.

3.2. Vragen en opmerkingen van de leden

Mevrouw *Gweny De Vroe* meent dat de aandachtspunten van FEBEM zeker nog aan bod zullen komen bij de verdere bespreking van het ontwerp van decreet. Het lid wil de positie van Vlaanderen ten opzichte van de andere Europese lidstaten kennen op het vlak van afvalverwerkingscapaciteit. Duitsland en Nederland kwamen al ter sprake.

Mevrouw De Vroe informeert of de bedrijven klaar zijn voor het wijzigende afvalbeleid. Wat is de kostprijs van de noodzakelijke investeringen?

Mevrouw *Marleen Van den Eynde* vraagt wat FEBEM denkt over het zelfvoorzieningsprincipe versus de export van afval. Is het ontwerp van decreet volledig juridisch correct op dit punt? Het lid wil voorts weten welke positieve of negatieve gevolgen de inwerkingtreding van het decreet zal hebben voor de bedrijfswereld.

De heer *Hermes Sanctorum* vindt het onbegrijpelijk dat pmd niet in de lijst van de door kmo's selectief in te zamelen stoffen staat. De spreker legde de nadruk op de scheiding tussen huishoudelijk afval en bedrijfsafval, maar zou het niet zinvol zijn om de zorgplicht van de gemeenten uit te breiden naar de kleine kmo's? Nu moeten die zelf een privé-verwerker of inzamelaar zoeken.

Het vrij initiatiefrecht voor de verbrandingscapaciteit lijkt het parlementslid in strijd met het uitgangspunt van het ontwerp van Materialendecreet zelf. Inzetten op recyclage en hergebruik betekent immers net de verbrandingscapaciteit verminderen. Het rapport Milieuhellingen 2010 bewijst dat de hoeveelheid gestort brandbaar afval, de hoeveelheid verbrand of meeverbrand afval en de hoeveelheid overgebracht afval stijgen. Als zowel

huishoudens als bedrijven meer sorteren, van waar komt die stijging? Zijn recyclage en verbranding inderdaad elkaars concurrenten?

De heer *Bart Martens* vraagt hoe open grenzen te rijmen zijn met het principe van de krappe planning, dat tot op heden werd gehanteerd in het afvalstoffenbeleid en waarbij het aanbod iets onder de vraag blijft. De krappe planning moest preventie, hergebruik en recyclage bevorderen. Als de grenzen open zijn, kan het Vlaamse afval uitgevoerd worden naar verbrandingsinstallaties in het buitenland waar er overcapaciteit is, en waar soms zelfs aan dumpingtarieven wordt verbrand. Nu al is het moeilijk om papierafval en organisch biologisch afval uit de ovens te houden. Kortom, zullen de open grenzen de afvalbeheerhiërarchie niet verstoren?

De uitsortering is een aandachtspunt voor FEBEM. Pleit de federatie voor een betere handhaving en een uitbreiding van de selectieve inzameling door kmo's om zo te vermijden dat elke afvalzak voor verbranding moet opengescheurd worden om na te gaan of bepaalde componenten kunnen worden gerecycleerd? De heer Martens wil ook weten hoe kmo's die nog niet selecteren, kunnen worden gestimuleerd om dit wel te doen.

De heer *Werner Annaert* overloopt de situatie in enkele andere buurlanden dan Nederland en Duitsland. In Frankrijk wordt het afval nog voornamelijk gestort, hoewel er wel een en ander verandert. In ieder geval is het niet mogelijk bijvoorbeeld restafval naar daar te exporteren om te verbranden. Frankrijk investeert wel sterk in de verwerking van groenafval, in biomassa-installaties. Er gaan dus wel wat organische afvalstoffen die op de Europese groene lijst van vrij te verhandelen afvalstoffen staan, naar ginder. In het Verenigd Koninkrijk is de situatie vergelijkbaar. Het heeft nog jaren achterstand op Vlaanderen, maar er is heel wat in beweging. Het Verenigd Koninkrijk heeft de storthellingen opgevoerd, als een gevolg daarvan is het goedkoper om naar Nederland te exporteren, wat met ongeveer 500.000 ton afval zal gebeuren. Daar wordt het op een correcte wijze verbrand en Nederland verdient er geld aan.

De sector is wel degelijk klaar voor de nieuwe regeling. Het enige aspect dat onrust baart, is de passage over de uitsorteerverplichting voor verbranding in de memorie van toelichting en vooral in de OVAM-nota. Het is onmogelijk om met de huidige sorteercapaciteit al het bedrijfsafval op die manier te sorteren. Een Nederlandse studie bewijst trouwens dat enkel kiezen voor nasortering slechter is dan sortering aan de bron. FEBEM heeft een dringend overleg gevraagd aan de OVAM om na te gaan of er alternatieven zijn.

De federatie is dus wel degelijk voorstander voor meer druk op de selectie aan de bron bij bedrijven, gecombineerd met een betere handhaving en sensibilisering. Het is onmogelijk om in elk bedrijf een inspecteur langs te sturen, maar FEBEM overlegt momenteel met verschillende sectoren om na te gaan wat de industrie zelf kan doen. Natuurlijk vergt dat tijd en daarom is het belangrijk dat de Vlaamse overheid voldoende druk op de ketel houdt.

De heer Annaert pleit niet voor het zo maar openen van de grenzen voor afval. Europa streeft echter meer en meer naar een eengemaakte markt. Dus ijvert FEBEM voor een stapsgewijze aanpak, zoals het Vlaamse Gewest die trouwens momenteel hanteert: een stapsgewijze openstelling van de grenzen gekoppeld aan voorwaarden. Het materiaal moet voldoende gesorteerd zijn, identificeerbaar en traceerbaar. Het had beter in het ontwerp van decreet zelf gestaan, maar bij de uitvoering kan de OVAM nog altijd de voorwaarden voor in- en export bepalen. Het legt wel een grote verantwoordelijkheid bij de OVAM en FEBEM vraagt dat de OVAM hier op een evenwichtige manier mee omgaat.

De export zal hoe dan ook beperkt zijn, meent de heer Annaert, dus ook weinig gevolgen hebben voor het bedrijfsleven. Hij ziet meer gevolgen in de verplichting om al het bedrijfsafval verplicht uit te sorteren. De investering in bijkomende sorteringcapaciteit zal worden

doorgerekend aan bedrijven die afval produceren. FEBEM hoopt, in overleg met de administratie, de doelstellingen geleidelijk te halen.

Wat de opmerking van de heer Sanctorum over pmd betreft, stelt de heer Annaert nog dat de overheid een contradictoire boodschap geeft door de voorsortering bij verbranding en export verplicht te maken, en tegelijk bedrijven niet te verplichten hun pmd selectief in te zamelen.

FEBEM wil het debat aangaan over hoe mogelijks huishoudelijk afval en bedrijfsafval samen kunnen worden ingezameld, bijvoorbeeld bij kleine kmo's. Het is niet het standpunt van de federatie dat elke afvalzak die een kleine onderneming buitenzet ook door de privésector moet worden opgehaald. In sommige gevallen kan het voor private ophalers ook interessant zijn om bijvoorbeeld een project te hebben waarbij in één stadscentrum één private ophaler al het bedrijfsafval inzamelt. Heel wat gemeenten scheiden huishoudelijk afval en bedrijfsafval correct, maar een deel doet dat nog niet. FEBEM klaagt dat aan, niet dat een gemeente wat afval van een kleine zelfstandige meeneemt. Het huidige probleem is momenteel dus nog van een andere orde. FEBEM wenst dat eerst paal en perk wordt gesteld aan praktijken waarbij gemeenten nog substantiële hoeveelheden bedrijfsafval inzamelen zonder aparte registratie of facturatie. FEBEM merkt op dat er ook evoluties mogelijk zijn van het inzamelen van huishoudelijk afval door private bedrijven.

Ook voor FEBEM komt materiaalrecyclage voor verbranding. De federatie vertegenwoordigt overigens zowel inzamel-, verbrandings- als recyclagebedrijven. Zelfs bedrijven die sterk geïnvesteerd hebben in recyclage, vragen extra verbrandingscapaciteit. Niet alleen om klaar te zijn voor de eigen afvalverwerking in de toekomst, maar ook omwille van de concurrentie met de grote buitenlandse installaties bij een eventuele openstelling van de grenzen door Europa. De milieusector is een sector zoals een andere en FEBEM telt leden die nog willen investeren. Als er in Vlaanderen 15 miljoen euro wordt geïnvesteerd in een petflessenfabriek vindt iedereen dat fantastisch, een veel grotere investering in een afvalverbrandingsinstallatie wordt des duivels geacht. Die petflessen zijn nochtans ook niet allemaal te consumeren in Vlaanderen. De overheid beschikt inzake afvalverbranding over voldoende mogelijkheden om te sturen. Er is ook al jaren een overcapaciteit van storten. De overheid nam echter begeleidingsmaatregelen om een overstap te maken naar verbranding en recyclage.

Een capaciteitsuitbreiding mag niet op zich staan, ook andere maatregelen zijn nodig, onder meer de afzet van gerecycleerde producten bevorderen door als overheid zelf gerecycleerde materialen te gebruiken. Als bijvoorbeeld de mogelijkheden om papier af te zetten vergroten, zullen bedrijven op een positieve manier gestimuleerd worden om die uit de verbrandingsoven te houden. Er is dus een tweesparenbeleid nodig.

4. Interafval

4.1. Inleidende uiteenzetting

De heer *Christof Delatter*, coördinator Interafval en stafmedewerker milieu van de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten, zegt dat de lokale besturen, gemeenten en intercommunales de geest en de ambitie van het ontwerp van decreet steunen. De focus wordt terecht verlegd van het beheer op het einde naar het begin van de keten. De beheershiërarchie wordt voortaan ook toegepast op materialen. Het is vooralsnog niet helemaal duidelijk wat dat in praktijk zal betekenen. De uitvoering wordt dan ook erg complex. Getuige daarvan de ontwerptekst van VLAREMA, dat ook heel sterk een afvaluitvoeringsbesluit blijft en weinig passages over materialenbeheer bevat.

Ambitieuze materialenbeheer

De ambities van het ontwerp van Materialendecreet zijn hoger dan die van het Afvalstoffendecreet. Het zet in op gesloten materialenkringlopen. Gemeenten doen dat al geruime tijd: 72 procent van het huishoudelijk afval wordt selectief opgehaald om het als materiaal en grondstof te hergebruiken. Het wordt een uitdaging om beter te doen. Het ontwerp van decreet bevat volgens de spreker heel wat goede maatregelen, zowel op administratief vlak als op beleidsmatig vlak. Die zorgen ervoor dat de lineaire economie waar mogelijk evolueert naar een circulaire economie. Toch blijven er nog enkele onduidelijkheden.

Om de materialenkringlopen te sluiten, komt het erop aan voldoende greep te houden op de afvalstromen. Het is onmogelijk om hoger te geraken op de ladder van Lansink als de onderste treden stuk zijn. Begin 2010 besprak de commissie Leefmilieu de sturing van afvalstromen en de risico's van overcapaciteit (*Parl. St. VI. Parl. 2009-10, nr. 419/1*). Wat toen werd besproken, heeft zich volgens de heer de Delatter al geruime tijd gemanifesteerd.

De grenzen zijn enkel open voor recycleerbaar materiaal. Diegenen die voorspellen dat de grenzen zich ook voor niet-recycleerbaar afval zullen openen, zijn volgens de spreker vaak diegenen die daar commercieel voordeel bij hebben. Juridisch gezien geldt, zeker voor het niet-recycleerbaar afval, dat het huishoudelijk afval en het daarmee samen ingezamelde bedrijfsafval onder het principe van de zelfvoorziening vallen. De kaderrichtlijnen bepalen dat voor dergelijk afval de grenzen niet open zijn, niet voor verwijdering, niet voor nuttige toepassingen. Voor ander onvoldoende gesorteerd afval kan elke lidstaat op basis van de verordening inzake in- en uitvoer van afvalstoffen sturend optreden. Kortom, wat betreft het niet-recycleerbaar afval, heeft Europa de lidstaten wel degelijk gewapend om het sluiten van materialenkringlopen niet onderuit te laten halen door dumping in buitenlandse verwerkingsinstallaties.

Bedreigingen

Ook het ontwerp van decreet zou dat moeten verhinderen. Interafval ziet niettemin een aantal verbeterpunten. De verbrandingsinstallaties in de regio kampen met een overcapaciteit, volgens de laatste cijfers van de OVAM, 70.000 ton in Vlaanderen, 600.000 ton in Nederland en, naargelang de bron, 2 tot 4 miljoen ton in Duitsland. De Nederlandse burger produceert bovendien momenteel twee keer zoveel restafval als de Vlaamse burger. Als de Nederlander even goed begint te sorteren als de Vlaming, is er pas echt reden tot ongerustheid. Evoluties in andere landen bevestigen dat een overcapaciteit in de eindverwerking leidt tot gesubsidieerde dumpingtarieven die de selectieve inzameling en de recyclage bedreigen. De zeer lage tarieven nemen de stimulansen om aan de bron te selecteren immers weg. De Nederlandse recyclagesector klaagt er al over minder materialen te krijgen dan enkele jaren geleden.

De heer Delatter werpt enkele retorische vragen op. Mag Vlaanderen het slachtoffer worden van een gebrek aan beleid in Nederland en Duitsland? Mag het aanzuigeffect van buitenlandse installaties het materialenbeheer bedreigen? Moet Vlaanderen niet-recycleerbaar afval uitvoeren naar andere landen, naar installaties die niet beter zijn dan de Vlaamse op vlak van energieprestaties en emissies? De spreker concludeert dat het erop aankomt verstandig om te springen met het vergunnen van bijkomende capaciteit en steeds na te gaan hoe Vlaanderen zich kan wapenen tegen het aanzuigeffect van de omringende landen. Europa geeft Vlaanderen daarvoor enkele juridische instrumenten.

Naast de rechtstreekse export ziet Interafval nog een bijkomende bedreiging, namelijk de schijnsortering in de eigen regio of in het buitenland. Sommige inzamelaars brengen afval

naar een sorteercentrum niet zozeer om er zoveel mogelijk materialen uit te halen maar vooral om het afval te herklasseren zodat het wel de grens over mag. Op bepaalde sites in Vlaanderen komen allerlei afvalstromen toe, zowel die in aanmerking komen voor export, dus op de groene lijst staan, als andere. De Europese kaderrichtlijn Afval waarschuwt ervoor dat op dergelijke sites met kleine ingrepen, soms enkel op papier, afval een ander etiket kan krijgen. De kaderrichtlijn vraagt dan ook een strenge controle van dergelijke sites. In die zin is het vreemd dat de OVAM in een richtlijn bepaalt dat als een exploitant op papier kan aantonen voldoende streng te zijn, export vanuit dergelijke sites toch mogelijk is. Door die richtlijn zal de overheid zich moeilijker kunnen verdedigen bij beroepen bij de Raad van State tegen weigeringen van uitvoerdossiers.

Er bestaan ook mogelijkheden om schijnsortering in het buitenland tegen te gaan. Volgens de kaderrichtlijn houdt de inzameling van afval ook de opslag en de sortering in. Sortering op zich is dus niet te beschouwen als een nuttige toepassing. Dat is volgens Interafval echter onvoldoende duidelijk in het ontwerp van decreet. Als de definities in het ontwerp van Materialendecreet in die zin worden verduidelijkt, kan Vlaanderen veel strikter optreden en de stromen naar sorteerinstallaties duidelijker sturen. De criteria van de OVAM voor nasortering zijn op zich zinvol. Het is goed dat de lat voor nasortering voldoende hoog ligt. Tegelijk creëert de OVAM zo de schijn dat nascheiding van afval in de plaats kan treden van bronscheiding. Interafval pleit ervoor het principe van de bronscheiding sterker te beklemtonen in het ontwerp van Materialendecreet. Nascheiding is een complementaire technologie die niet in de plaats van bronscheiding kan komen. Uit hutsepot kan men immers geen erwten en wortelen meer halen.

Afvalstromen bewegen relatief vrij tussen de Belgische gewesten. Ook Wallonië kan dus een beleid voeren dat contraproductief is voor het materialenbeheer. Als het volstaat om naar een Waalse sorteerinstallatie te rijden, die gemakkelijk exportvergunningen aflevert voor Nederland, zal de vrachtwagen dan die omweg naar het zuiden maken? Interafval pleit voor voldoende overleg tussen Vlaanderen, Wallonië en Brussel. Als goede afspraken niet mogelijk zijn, vraagt Interafval de Vlaamse overheid alle juridische middelen in te zetten om haar materialenbeleid veilig te stellen.

Lokale organisatorische keuzevrijheid

De lokale besturen hebben de zorgplicht over het huishoudelijke afval. Ze zijn juridisch, operationeel, financieel en vooral politiek verantwoordelijk voor het beheer van huishoudelijk afval. Ze kunnen daarvoor kiezen uit een waaier van beheersvormen. De keuze van beheersvorm overstijgt een debat over eerlijke concurrentie of mededinging, maar is gebaseerd op diverse beleidsopties die ruimer gaan dan louter de prijs. Als lokale besturen flexibel en snel willen kunnen optreden, kiezen ze best voor een eigen gemeentelijke dienst. Mogelijke nadelen zijn de kostenefficiëntie. Een intergemeentelijke samenwerking heeft dan weer het voordeel van een publieke, directe aansturing gecombineerd met meer efficiëntie door de schaalgrootte. Gemeenten hebben er minder zeggenschap dan in een eigen gemeentelijke dienst. Als gemeenten maximaal willen gebruikmaken van wat de markt te bieden heeft aan kennis, ervaring aan competitieve tarieven, kiezen ze voor uitbesteding. Ze zijn dan wel enkele jaren gebonden aan een contract. Er zijn heel wat factoren die de keuze bepalen, daarenboven schommelt de situatie, onder meer de markttarieven, voortdurend.

Het is volgens de heer Delatter in ieder geval geen goed idee dat de Vlaamse overheid één specifieke beheersvorm (publiekrechtelijk of privaatrechtelijk) zou opleggen voor het lokale beheer van het afval. Dat druist in tegen het principe van de lokale politieke verantwoordelijkheid en zou een verarming zijn voor het Vlaamse afvalstoffenbeheer. Gemeenten kunnen nu de verschillende beheersvormen vergelijken op het vlak van kostprijs, kwaliteit en intern beheer. Die afweging gebeurt momenteel in 308 gemeenten, wat beter is dan alleen op het Vlaamse niveau.

Meer met minder?

De heer Delatter formuleert tot slot de bedenking of Vlaanderen met dit ontwerp van decreet wel het onderste uit de kan haalt. In tijden van financiële schaarste en materialenschaarste is het belangrijk na te gaan of er niet meer met minder kan gebeuren: een betere dienstverlening voor de bevolking, een betere prestatie voor het milieu en de economie, met minder emissies en minder kosten. De SERV en de Minaraad hebben in hun advies ook de vraag herhaald naar een kostenefficiënter systeem voor de ophaling van huishoudelijk afval en vergelijkbaar bedrijfsafval.

Interafval doet inspanningen om de efficiëntie te verhogen. Zo bekijkt de organisatie momenteel met de OVAM hoe de rondes voor afvalinzameling zo efficiënt mogelijk kunnen worden georganiseerd, ook als de routes dan over de gemeentegrenzen lopen. De huidige wetgeving bevat nog verschillende anomalieën die efficiënter kunnen opgelost worden. Als voorbeeld van inefficiëntie geeft de heer Delatter de inzameling van pmd-zakken van voetbalkantines. De gemeentelijke inzamelaars mogen die niet meenemen, omdat het strikt gezien bedrijfsafval betreft. Desondanks hebben de leden van de club evenveel betaald voor het groene punt op de blikjes en de flessen.

Interafval en VVSG zijn bereid om met een open geest te bekijken waar er nog winsten te halen zijn. Voor meer informatie verwijst de heer Delatter de parlementsleden naar de rondgedeelde documentatie.

4.2. Vragen en opmerkingen van de leden

De heer *Hermes Sanctorum* vraagt een voorbeeld van schijnsortering.

De heer *Bart Martens*, commissievoorzitter, vraagt of Interafval voor de mogelijkheid pleit om in sommige kernen maar één inzamelronde te laten organiseren en dan door het lokale bestuur. Dat heeft het voordeel dat de gemeente of stad de rondes beter kan plannen buiten spitsuren, zelfs 's avonds en 's nachts.

Als huishoudelijk afval en vergelijkbaar bedrijfsafval wordt gesorteerd in aparte centra, dus voor stedelijk afval van bedrijfsvoorsprong en voor stedelijk afval van huishoudelijke oorsprong, zal het aantal kilometer voor het vervoer van dezelfde hoeveelheid afval stijgen. Is dat niet in tegenspraak met het pleidooi van de heer Delatter voor een betere stroomlijning van het vervoer?

De heer *Christof Delatter* geeft als voorbeeld van schijnsortering een vracht niet-recycleerbaar afval dat in een Waals bedrijf wordt gesorteerd. Het bedrijf heeft op papier een resultaat van in totaal 1000 ton afval, waarvan 500 ton naar recyclage en 500 ton naar eindverwerking gaat. Zo lijkt het alsof er door scheiding toch nog de helft van de massa naar recyclage gaat. In praktijk zou het kunnen gaan om 500 ton monostroom industrieel afval uit Wallonië en 500 ton gemengd afval. Als de monostroom integraal wordt gerecycleerd, kan op het gemengde afval gewoon het etiket 'sorteerresidu' worden gekleefd. Dat kan dan wel geëxporteerd worden. Dergelijke praktijken zijn nauwelijks te controleren. In Vlaanderen zijn er trouwens voorbeelden van bedrijven met meerdere sites die andere weegbruggen hanteerden naargelang het soort afval.

De heer *Bart Martens* vraagt of er dan exportvergunningen voor de andere gewesten nodig zijn.

De heer *Christof Delatter* pleit in de eerste plaats voor goede afspraken. Interafval is immers geen voorstander van meer administratieve verplichtingen voor de bedrijven, noch voor de lokale besturen. Als goede afspraken niet haalbaar zijn, moet Vlaanderen wel naar juridische middelen grijpen. Eigenlijk blijft Vlaanderen nu al in gebreke. De

Europese verordening over de in- en de uitvoer van afval is van toepassing zonder omzetting, en moet ook toegepast worden voor stromen tussen de gewesten. De spreker is geen voorstander van juridische maatregelen maar wil ze niet per definitie uitsluiten.

Interafval is bereid na te denken over alle maatregelen om de efficiëntie te verhogen. Het stroomlijnen van ophaalrondes in stadskernen is een mogelijkheid. Meer dan de helft van de gemeenten besteedt het ophalen van afval uit, dus dat kan ook in het voordeel van de bedrijven zijn.

Het zou kunnen dat een striktere toepassing van de kaderrichtlijn ertoe leidt dat bedrijven de sorteersites voor bedrijfsafval- en huishoudelijk afval zullen scheiden. Maar het is niet zeker dat ze rendabel zullen blijven als de sites te ver uit elkaar liggen. Als het toch gebeurt, moet de overheid die mogelijkheden uitsluiten. Het kan niet de bedoeling zijn dat er meer kilometers gereden worden met hetzelfde afval.

5. Fost Plus

5.1. *Inleidende uiteenzetting*

De heer *Steven Boussemaere*, operationeel directeur Fost Plus, herinnert eraan dat de vzw Fost Plus het erkende organisme voor huishoudelijk verpakkingsafval is. De wetgever heeft een duidelijk onderscheid gewild met het bedrijfsverpakkingsafval. Het systeem van Fost Plus wordt gekenmerkt door een nauwe samenwerking met alle betrokkenen: gemeenten, afvalsector, consumenten, bedrijven. Fost Plus telt 5235 leden, de zogenaamde verpakkingsverantwoordelijken. Het zijn de bedrijven die producten voor de Belgische markt verpakken of laten verpakken, die verpakte producten of verpakkingen invoeren om op de Belgische markt te brengen, die producten uit het buitenland ontpakken, of die producent of invoerder zijn van serviceverpakkingen. Fost Plus verzorgt voor haar leden de terugnameplicht van huishoudelijk verpakkingsafval. Voor ongeveer 92 percent van de huishoudelijke verpakkingen op de Belgische markt, wordt aan Fost Plus een bijdrage betaald. Het beheer van het huishoudelijke verpakkingsafval is goed voor ongeveer 2500 directe of indirecte banen.

Materialenbilan Fost Plus-systeem

Via het Fost Plus-systeem werd in 2010 115 kilogram verpakkingsafval en oud papierkarton per inwoner ingezameld. Er worden verschillende stromen afval ingezameld en tot grondstof omgezet. De glazen verpakkingen worden om kwaliteitsredenen per kleur ingezameld en verwerkt en worden opnieuw grondstof voor de glasindustrie. Voor papier en karton werd geopteerd voor een materialenbenadering, niet alleen verpakkingen maar ook andere producten in die materialen worden samen ingezameld als grondstof voor de papierindustrie. In de blauwe zakken wordt het pmd (plastic flessen en flacons, metalen verpakkingen en drankkartons) samen ingezameld en later gesorteerd. Metalen verpakkingen omvatten zowel staal als aluminium. Na conditionering in het sorteercentrum worden de fracties opgehaald door recyclagebedrijven die ze omzetten in grondstoffen.

Ongeveer 1,25 miljoen ton afval wordt zo gerecupereerd en omgezet tot grondstof. 91,5 percent van het huishoudelijke verpakkingsafval waarvoor een bijdrage aan Fost Plus betaald is, wordt gerecycleerd. Uit cijfers van de Europese Commissie blijkt dat België in 2008 de absolute Europese koploper was op het vlak van het recyclagepercentage van verpakkingsafval.

Ontwerp van decreet – basisprincipes Fost Plus

Het ontwerp van decreet bevestigt enkele uitgangsprincipes van het Fost Plus-systeem. Het eerste is het sorteren aan de bron. De heer Boussemaere verwijst naar de discussies

in Nederland over nascheiding. Daarbij is niet altijd duidelijk of het over het recupereren van bijkomende stromen gaat dan wel of de burger de boodschap krijgt: scheiden hoeft niet meer, de techniek doet het voor u. Fost Plus gelooft daar niet in.

Ook het inzamelen van wat effectief en efficiënt recycleerbaar is, is een uitgangspunt dat Fost Plus en het ontwerp van decreet delen. Fost Plus heeft zich toegelegd op homogene afvalstromen die voldoende groot zijn en continu beschikbaar. Er is een kritische massa nodig om efficiënt te recyclen. Vandaar ook de keuze van Fost Plus om de inzameling van de plasticfractie te beperken tot flessen en flacons.

Fost Plus hanteert ook hoge kwaliteitsnormen zowel op het vlak van inzameling, sortering en recyclage, als op het vlak van materialen. Het serviceniveau is beschreven in typebestekken die samen met de lokale besturen opgesteld zijn. Kwaliteit van materialen is essentieel voor kwaliteitsvolle recyclage. De Belgische materiaalspecificaties voor gesorteerde verpakkingsmaterialen behoren tot de strengste in Europa. De gedeelde verantwoordelijkheid voor overheid en bedrijfsleven, waarbij de producenten verantwoordelijk blijven voor hun product ook als het afval wordt en de lokale besturen de zorgplicht hebben, is een sleutel-element niet alleen voor de inzameling van verpakkingen maar ook voor een succesvol materialenbeheer.

Door de kwaliteit van de inzameling, sortering en recyclage te bewaken, kan Fost Plus heel wat inkomsten halen uit de recyclage. Het volledige systeem kostte in 2010 120 miljoen euro, waarvan ongeveer 45 miljoen bekostigd werd met de opbrengst van de materialen. Het saldo werd gefinancierd met ledenbijdragen. De materiaalinkomsten kenden een serieuze dip in 2009 ten gevolge van de crisis. Door de gescheiden inzameling bekomt Fost Plus homogene stromen van goede kwaliteit, geschikt voor recyclage tot bruikbare en verkoopbare materialen.

Producentenverantwoordelijkheid

Het ontwerp van decreet wijdt een apart hoofdstuk aan de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid, eerder was dat de aanvaardingsplicht. Ook dat concept steunt Fost Plus volledig. Het mag echter bij voorkeur geen op zich staand instrument zijn. Het flankerende beleid is cruciaal voor het succes van de afvalsortering: dus niet alleen verplichtingen om te sorteren, maar ook sensibilisatieacties, stortverboden en financiële instrumenten zoals gedifferentieerde tarieven.

De producentenverantwoordelijkheid is bij voorkeur geen duaal systeem als het Duitse waarbij alle aspecten, de financiële, operationele, organisatorische, worden overgedragen aan de industrie. Door de rechtstreekse contacten tussen de terugnameorganisatie en de afvalbedrijven worden de lokale besturen niet meer bij het afvalbeleid betrokken. Ook de bedrijven op wie de producentenverantwoordelijkheid rust, hebben dan heel wat minder inbreng.

Een goed systeem voor producentenverantwoordelijkheid wordt volgens Fost Plus gerund door de producenten zelf. Zij staan in voor de oprichting en het management van de organisatie. De EPR-organisatie (extended producer responsibility) laat best de inzameling, sortering en recyclage over aan specialisten, dus geen verticale integratie. De producenten financieren zelf een substantieel deel van de kost, ook in economisch mindere tijden. De EPR-organisatie heeft geen winstoogmerk, want vervult een wettelijke verplichting. In sommige andere landen worden EPR-organisaties overgenomen door investeringsbedrijven met andere doelstellingen en alle gevolgen van dien. Er moet tevens toegelaten worden om een deel van de kosten te compenseren door de opbrengst uit de verkoop van de materialen.

De Belg is wereldkampioen sorteren, maar enkel thuis, in het huishouden. Daarbuiten neemt hij het heel wat minder nauw. Fost Plus acht het ook de taak van de EPR-organisatie om voor betere sortering te zorgen in de publieke ruimte, op school, op het werk. De projecten daarvoor zijn een samenwerking tussen de vzw en de Vlaamse overheid. De basisprincipes van een EPR-organisatie moeten ook de betrokkenheid bij ecodesign omvatten. Fost Plus biedt haar leden ondersteuning en expertise om van bij de conceptie van verpakkingen rekening te houden met de afvalfase.

De heer Boussemaere beschrijft voorts de rol van de verschillende partijen. De overheid staat in voor flankerende maatregelen en toezicht onder meer op de zogenaamde freeriders die, ondanks een wettelijke verplichting, noch een eigen oplossing hebben voor verpakingsafval, noch aangesloten zijn bij Fost Plus. De lokale besturen helpen bij de organisatie van de inzameling en sortering, sensibilisatie, controles enzovoort. De afvaloperatoren leveren kwaliteitsvolle service en technische expertise.

Einde van de afvalfase

Het is een enorme vooruitgang dat afval niet langer als een eindfase wordt beschouwd, maar als een bron van materialen. Dat is essentieel voor de recyclage-industrie die nu nog met enkele problemen kampt, onder meer op het vlak van imago.

Grondstoffen hebben immers een aantrekkelijker imago dan afvalstoffen. Daarnaast schept het bestaan van duidelijke materiaalspecificaties en definities vertrouwen. De end-of-wastecriteria vereenvoudigen ook andere aspecten zoals transport en in- en uitvoer, niet langer van afval maar van grondstoffen. Ook de vergunningstechnische en reglementaire bepalingen worden eenvoudiger, bijvoorbeeld voor een glasfabrikant die van een recyclagebedrijf gerecycleerd glas aankoopt met het label grondstof en niet langer afval. Kortom, door afval niet langer als een eindfase te beschouwen, wordt de afzet van gerecycleerde grondstoffen gemakkelijker en dat is een basisvereiste voor een duurzame en succesvolle selectieve inzameling.

Aandachtspunten

De toegenomen waarde van de afvalstromen die grondstof worden, houdt ook enkele risico's in. Zo gebeurt het bijvoorbeeld meer en meer dat papier en karton vóór de officiële inzameling van straat worden gehaald. Het gebeurt zelfs dat de metaalverpakkingen uit pmd-zakken gehaald worden. Ook industriële bedrijven die bedrijfsafval verzamelen, hebben naar verluidt te kampen met soortgelijke problemen. Het is niet duidelijk wat er nadien met dat gestolen afval gebeurt, terwijl Fost Plus zich aan strikte procedures voor traceerbaarheid moet houden.

In het hoofdstuk van het ontwerp van decreet over Plan C staat dat Vlaanderen een voorbeeldrol moet vervullen in de Europese Unie. Fost Plus wil dat ruimer bekijken: Vlaanderen dient zijn expertise inzake materialenbeheer maar ook algemener inzake afvalbeheer, beschikbaar te stellen in het buitenland, dus als een exportproduct te beschouwen.

In het binnenland moet de overheid ook een voorbeeldrol spelen en de afzet van gerecycleerde producten promoten.

Tot slot werpt de heer Boussemaere de vraag op of er geen efficiëntiewinsten te halen zijn door de producentenverantwoordelijkheid niet langer te baseren op het product maar op de materialen in dat product. De overheid gaat in andere opzichten immers voluit voor materialenbeheer.

5.2. *Vragen en opmerkingen van de leden*

Mevrouw *Tine Eerlingen* begrijpt dat slechts een deel van de verpakkingsproducten selectief ingezameld worden omdat enkel dat deel tot kwaliteitsvolle grondstoffen kan worden gerecycleerd. Is het mogelijk om ook nog andere producten in te zamelen of andere, gemakkelijker recycleerbare producten te gebruiken in de verpakkingen?

Mevrouw *Gweny De Vroe* vraagt of Fost Plus overweegt om andere recycleerbare fracties in te zamelen. In hoeverre is dat rendabel?

Mevrouw *Marleen Van den Eynde* zegt dat al sinds jaren in de commissie wordt gevraagd of Fost Plus ook andere afvalstromen kan inzamelen. De minister zag het ontwerp van decreet als het ideale moment om dat te herbekijken.

Het lid wil weten of er een betere samenwerking mogelijk is tussen Fost Plus en de producenten om de recyclagemogelijkheden van de producten te verbeteren. Momenteel argumenteert de vzw dat botervlootjes en yoghurtpotjes te vuil zijn of niet uit het juiste materiaal bestaan om te recycleren.

Tot slot informeert mevrouw Van den Eynde welke gevolgen Fost Plus concreet zal ondervinden van het nieuwe Materialendecreet?

De heer *Pieter Huybrechts* vraagt of het substantiële aandeel van de producenten in de kosten kan verhogen. Of is Fost Plus volledig afhankelijk van vraag en aanbod en van economische fluctuaties?

De heer *Bart Martens*, voorzitter, informeert in welke mate Fost Plus bereid zou zijn om ook bepaald pmd-afval van kmo's, bijvoorbeeld kantineafval, in te zamelen. Zou dat niet efficiënter zijn dan de inzameling door Val-I-Pac?

De heer Martens stelt voorts heel wat verwarring vast bij het sorteren. Zou het geen goed idee zijn om producten een groen of blauw punt te geven als ze bij de pmd-fractie mogen en een rood punt als ze bij het restafval horen?

De heer *Steven Boussemaere* legt uit dat Fost Plus gekozen heeft voor de selectieve inzameling van plastic flessen en flacons omdat er daar veel van zijn en ze niet erg vervuild zijn. De stroom is ook continu beschikbaar, een vereiste voor een recyclage-industrie. Andere plastic verpakkingen zoals botervlootjes en yoghurtpotjes zijn vervaardigd uit diverse kunststofsoorten, ze zijn daarenboven meer verontreinigd, dus moeilijker te recycleren. Fost Plus is voortdurend op zoek naar verbeteringen, maar tot nog toe zijn die onvoldoende om te beslissen tot een uitbreiding van de plasticfractie, zowel vanuit economisch als vanuit ecologisch opzicht. Momenteel worden er wel al andere fracties ingezameld. Volgens de erkenning van Fost Plus kunnen lokale besturen immers specifieke verpakkingenfracties, bijvoorbeeld bloempotten, folies, gemengde kunststoffen, toch al inzamelen. Fost Plus betaalt de lokale besturen daar dan een bijdrage voor indien de lokale besturen de effectieve recyclage van die stromen aantoot.

Fost Plus heeft sinds januari 2010 met de private sector een proefproject voor de inzameling van pmd bij kmo's lopen. Op het einde van 2011 stopt het project en zal het worden geëvalueerd. De resultaten kunnen een factor zijn in de beslissing om de kleine en middelgrote ondernemingen al dan niet te verplichten pmd-afval in te zamelen.

Het logo met het groene punt op verpakkingen betekent enkel dat het bedrijf dat het product op de markt bracht een financiële bijdrage betaalde aan het terugnamesysteem. Fost Plus ziet enkele juridische en operationele bezwaren tegen een sorteerlogo. In België worden bijvoorbeeld heel wat producten van buitenlandse origine verkocht. En

multinationals maken geen aparte etiketten of logo voor de Belgische markt. Daarenboven koopt de Belgische consument ook over de grens, dat geldt bijvoorbeeld voor ongeveer 10 percent van de dranken.

De heer *Bart Martens* merkt op dat op drankverpakkingen, in wegwerpglas of herbruikbaar materiaal, vermeld staat of ze recycleerbaar of wegwerp zijn. Dan moet het toch ook mogelijk zijn voor andere verpakkingen?

De heer *Steven Boussemaere* antwoordt dat de meeste herbruikbare verpakkingen lokaal geproduceerd worden.

Mevrouw *Marleen Van den Eynde* heeft eerder van de minister begrepen dat de inzameling van bloempotten ondertussen stopgezet is. Wat is de reden daarvan?

De heer *Mik Van Gaever*, technisch directeur Fost Plus, is niet op de hoogte van het feit dat bepaalde gemeenten de inzameling van bloempotten gestaakt zouden hebben, maar vermoedt dat de afzetmarkt voor die fracties ten gevolg van de crisis van 2008 verkleind is. Landen in onder meer Azië, die anders de moeilijk verwerkbaar stromen afnamen, accepteerden die minder gemakkelijk.

Mevrouw *Marleen Van den Eynde* leidt daaruit af dat het duurzaam materialenbeheer erg afhankelijk is van de economische conjunctuur.

De heer *Steven Boussemaere* wijst erop dat vooral de afvalstromen die de minste garanties bieden voor een kwaliteitsvolle recyclage, onderhevig zijn aan de economische conjunctuur. Fost Plus kan dus enkel afvalstromen inzamelen in het volledige land als ze zeker is van een afzetmarkt, ook in tijden waarin het economisch niet goed gaat.

De heer *Hermes Sanctorum* stelt de vraag naar oorzaak en gevolg. Misschien wordt er niet ingezameld omdat er geen afzetmarkt is, maar anderzijds is er allicht geen afzetmarkt omdat die afvalstroom onvoldoende wordt ingezameld. De eerste stap van een duurzaam materialenbeheer is dat de overheid de inzameling van recycleerbare afvalstromen oplegt.

De heer *Mik Van Gaever* beaamt die gedachtegang. Maar Fost Plus wil de burger garanderen dat alle materiaal dat hij sorteert ook gerecycleerd wordt. Hoewel in Duitsland alle kunststofverpakkingen al twintig jaar ingezameld worden, gaat 50 percent ervan naar energetische valorisatie en niet naar mechanische recyclage. Het is dus niet evident om een duurzame afzetmarkt te vinden. Momenteel beperkt Fost Plus zich voor de andere kunststofverpakkingen dan flessen en flacons tot artikel 8 van haar erkenning, waardoor gemeenten ervoor kunnen kiezen specifieke afvalstromen op de containerparken in te zamelen.

De heer *Bart Martens* vraagt in welke mate Fost Plus haar leden ertoe aanzet in de fabricage van verpakkingen primaire door gerecycleerde materialen te vervangen.

De heer *Mik Van Gaever* antwoordt dat bepaalde bedrijven wanhopig op zoek zijn naar gerecycleerd polyethyleentereftalaat om als grondstof voor nieuwe flessen te gebruiken. Er is te weinig gerecycleerd pet dat gebruikt mag worden in verpakkingen die in direct contact komen met voedsel. Gevolg is dat de leden van Fost Plus zelfs inschrijven op aanbiedingen van afvalstromen met onderaannemers die voor hen het materiaal verwerken. De leden van Fost Plus gebruiken dus wel degelijk veel gerecycleerd materiaal. De nieuwe flessen van Spadel en Coca Cola Enterprises bestaan voor minstens 25 percent uit gerecycleerde pet. Dat is een evolutie van de laatste vijf jaar met een immense impact. De grote water- of frisdrankproducenten willen eigenlijk hun eigen afval terug om het te hergebruiken.

ken. Pet is natuurlijk vrij gemakkelijk te recycleren, voor de andere kunststofpolymeren zal een vlotte recyclage nog even duren.

Mevrouw *Marleen Van den Eynde* wijst erop dat het ook wat inspanningen heeft gekost om de producenten duidelijk te maken dat rode petflessen niet recycleerbaar zijn. Is het niet mogelijk om producenten van yoghurtpotjes en botervlootjes ervan te overtuigen andere, beter recycleerbare materialen te gebruiken?

De heer *Mik Van Gaever* antwoordt dat Fost Plus enkele jaren geleden een website ontwikkelde voor verpakkingsverantwoordelijken: www.pack4recycling.be. Op die website kunnen zij informatie vinden over recycleerbare verpakkingsmaterialen. Daarbij wordt onder meer vermeld dat de recyclagemarkt niet afgestemd is op rode of sterk gekleurde petflessen. Uiteindelijk heeft Spadel daarom beslist de rode fles van de markt te halen.

Een andere moeilijkheid is de continue zoektocht van de verpakkingsindustrie naar betere en lichtere polymeren. Zo vervangt Danone Duitsland de polystyreen in de yoghurtpotjes van een bepaald gamma door bioplastic. Het zou economisch een ramp zijn als de sorteeren en recycleage-installaties nu op polystyreen zijn ingesteld en dat materiaal over een paar jaar niet langer wordt gebruikt.

Mevrouw *Marleen Van den Eynde* vraagt of het producten- en materialenbeleid dan niet meer gecoördineerd moet worden door Europa.

De heer *Mik Van Gaever* ziet het Materialendecreet als een te volgen voorbeeld. Maar het zal nog jaren duren eer de kringlopen gesloten zijn.

II. HOORZITTING VAN 26 OKTOBER 2011

1. Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij

1.1. Inleidende uiteenzettingen

1.1.1. Samenwerking voor een transitie naar een duurzaam materialenbeleid

Afvalbeleid in een breder plaatje

De heer *John Wante*, diensthoofd beleidsinnovatie bij de OVAM, gaat in zijn uiteenzetting dieper in op de nood aan beleidsdomeinoverschrijdende samenwerking om het materialenbeleid effectief vorm te geven. Als men de evolutie bekijkt van de voorbije decennia dan ziet men dat het afvalstoffenbeleid meer en meer interfereert met andere beleidsdomeinen. Zo zijn er steeds meer raakvlakken met productbeleid. Vroeger werden afvalstoffen gewoon gestort of verbrand, eventueel nog een beetje gerecycleerd. Dat betekent dat het afvalstoffenbeleid eigenlijk vrij losstaand van de andere beleidsdomeinen kon worden beheerd. Naarmate men meer evolueert naar een kringlooeconomie waarbij afvalstoffen terug grondstoffen worden, ziet men dat afvalstoffenbeleid en productbeleid meer met elkaar te maken krijgen. Dat leidt soms tot spanningen omdat ze een verschillend regelgevend kader hebben. De komende jaren zullen die regelgevingen meer en meer naar elkaar toe groeien. De REACH-richtlijn is een voorbeeld van productwetgeving die nu zeer belangrijk is in het kader van het materialenbeleid. Afvalstoffen die grondstoffen worden zullen aan REACH moeten voldoen. De overgang van een afvalstoffenkader naar een productkader is niet altijd eenvoudig.

Ook afvalbeleid en energiebeleid lopen meer en meer parallel. Afvalstoffen worden meer en meer gezien als een brandstof waaruit energie kan worden gehaald. Er ontstaat ook meer en meer concurrentie voor bepaalde stromen, bijvoorbeeld die als biomassa ingezet kunnen worden. Enerzijds probeert men biomassa zoveel mogelijk te recycleren om het als

grondstof in te zetten, anderzijds is het ook een bron van groene stroom. Afvalbeleid en energiebeleid staan soms als concurrenten tegenover elkaar.

Afvalstoffenbeleid is ook steeds meer relevant voor het grondstoffenbeleid, het economische beleid. Er is een toenemende grondstoffenschaarste, in Europa maar ook op wereldvlak. Non-ferrometalen bijvoorbeeld die gebruikt worden voor elektronietoepassingen, zijn buiten Europa te vinden. Het afvalstoffenbeleid kan een belangrijke rol spelen in het tegemoetkomen aan de grote behoefte aan die grondstoffen. 'Urban mining' probeert de technosfeer rondom ons zoveel mogelijk te gebruiken als bron van materialen.

Ook het klimaatbeleid is zeer relevant voor het afvalstoffenbeleid. Denk maar aan de CO₂-winst uit recyclage van bijvoorbeeld aluminium. Het energieverbruik van gerecycleerd aluminium is slechts 5 percent van dat van primair aluminium. Het afvalstoffenbeleid kan dus een belangrijke bijdrage leveren tot het klimaatbeleid.

Ten slotte is het belangrijk het innovatiebeleid te integreren in het bredere materialenbeleid. Als men wil evolueren naar een groene kringlooeconomie zal er op een andere manier geproduceerd moeten worden. Andere businessmodellen zullen moeten ontstaan. Dat overstijgt het traditionele end-of-the-pipe-afvalstoffenbeleid. Daarom is het belangrijk te benadrukken dat voorliggend ontwerp van decreet niet alleen relevant is voor de OVAM, als administratie voor afvalstoffen- of materialenbeleid, maar voor de overheid in haar geheel. De OVAM kan maar slagen in haar missie om van het materialenbeleid een duurzaam beleid te maken als de andere beleidsdomeinen samenwerken.

Verschuivende verantwoordelijkheden

Ook buiten de overheid zullen verschillende actoren in de keten meer moeten nadenken in functie van de hele levenscyclus. Ontwerpers zullen producten moeten ontwerpen die gemakkelijk recyclebaar zijn als ze afval geworden zijn. Producenten zullen moeten evolueren van puur leveranciers van producten naar beheerders van een keten. Van distributeurs zal verwacht worden dat ze naast het leveren van producten, ook de consumenten aanzetten tot een groener aankoopgedrag. Van consumenten verwacht de OVAM ook verantwoordelijkheid in die keten: hun afval op de juiste manier sorteren en de juiste aankoopbeslissingen nemen. De afvalverwerkers zullen langzaam maar zeker moeten evolueren van bedrijven die afval inzamelen en verwerken naar leveranciers van grondstoffen en adviseurs ten aanzien van klanten inzake afvalvoorkomende maatregelen of het gemakkelijker recyclen van reststoffen. Iedereen zal met een breder perspectief naar de materialenketen moeten kijken.

Plan C

Plan C is in 2006 ontstaan, geïnitieerd door de OVAM als een netwerk om voorlopers te betrekken uit verschillende maatschappelijke geledingen (bedrijven, maatschappelijke organisaties enzovoort). In de pioniersjaren van plan C werd veel visie ontwikkeld. Plan C heeft ook een belangrijke bijdrage geleverd om de omslag te maken in het denken van afvalstoffenbeleid naar materialenbeleid, een veel meer geïntegreerde visie.

Het heeft ertoe geleid dat het materialenbeleid bij de administratie meer en meer op de voorgrond is gekomen en ook tot een belangrijke input in het Vlaamse regeerakkoord. In ViA is duurzaam materialenbeheer gedefinieerd als een van de belangrijke transversale thema's. Juist om te benadrukken dat materialenbeleid geen zaak is van de OVAM alleen, maar dat het samenwerking zal vergen van verschillende overheidsinstellingen.

Ook op Europees vlak is het thema materialenbeleid of 'resource-efficiency' een van de zeven vlaggenschipinitiatieven van de Europese Commissie.

Het ontwerp van decreet bepaalt dat er een samenwerkingsverband moet worden opgezet om die transitie naar duurzaam materialenbeheer op gang te trekken. Het samenwerkingsverband zal drie kerntaken hebben.

Vooreerst moet het samenwerkingsverband Plan C als zelfstandig netwerk ondersteunen. Tot nu toe was Plan C een informeel netwerk. Om verder te groeien is professionele ondersteuning nodig, niet enkel vanuit de OVAM, maar ook van andere partners zoals de VITO, het Departement Economie, Wetenschappen en Innovatie, het Departement Algemeen Regeringsbeleid. Plan C is bedoeld om op het terrein zelf experimenten te stimuleren en te zorgen voor dynamische visieontwikkeling op lange termijn. OVAM, DAR, EWI en VITO zullen ook het Steunpunt Duurzaam Materialenbeheer aansturen. Dat steunpunt zal begin volgend jaar opgericht worden en is bedoeld als academisch steunpunt om beleidsrelevant wetenschappelijk onderzoek te doen.

Derde kerntaak is het werken aan een strategie om duurzaam materialenbeheer vorm te geven. In juni 2011 was er een rondetafel rond duurzaam materialenbeheer, met 250 deelnemers. Het natraject van deze rondetafel moet in de zomer van 2012 uitmonden in een materialenpact, met de acties die ondernomen moeten worden door de overheid en het bedrijfsleven. Ook het lopende beleid van de departementen moet meer en meer op elkaar afgestemd worden.

1.1.2. De implementatie van het zelfvoorzieningsprincipe in Vlaanderen

De heer *Rudy Meeus*, afdelingshoofd Afval- en Materialenbeleid van de OVAM, zal toelichting geven bij het zelfvoorzieningsprincipe. Een van de cruciale elementen om materialenkringlopen te kunnen sluiten, heeft vanzelfsprekend betrekking op de bestemming van afvalstoffen.

De Europese kaderrichtlijn waarop het ontwerp van decreet is gebaseerd, stelt dat de grenzen binnen Europa open moeten zijn voor afvalstoffen die bestemd zijn voor nuttige toepassing. Op afvalstoffen die bedoeld zijn voor verwijdering (storten of laagwaardige verbranding) kan wel het zelfvoorzieningsprincipe toegepast worden. Die stoffen moeten in principe in België, in Vlaanderen, verbrand of gestort worden.

Afvalstoffen voor nuttige toepassing kunnen dus de grenzen over, die voor verwijdering niet. De kaderrichtlijn heeft een kader gecreëerd waardoor afvalverbrandingsinstallaties die op een performante wijze afvalstoffen verbranden, een status van nuttige toepassing kunnen krijgen. Het gaat meer bepaald om verbrandingsovens waarin het zogenaamd gemengd stedelijk afval wordt verbrand. Dat is voor Vlaanderen een vrij nieuwe term, het is een mengvorm van bedrijfsafval en huishoudelijke afvalstoffen. In principe zijn de grenzen ook voor dat soort afval open, als het door bedrijven is voortgebracht. Echter, wanneer huishoudelijk afval aanwezig is in een partij gemengd stedelijk afval, kan het zelfvoorzieningsprincipe wel toegepast worden. Dat is bepaald in de EVOA-verordening.

Dat leidt ertoe dat voor bepaalde afvalstromen de grenzen zouden opengaan. Het Vlaamse beleid dat gericht is op sortering aan de bron en het maximaal sluiten van materiaalkringlopen zou daardoor gehypothekeerd kunnen worden. Als buitenlandse verbrandingsinstallaties met de status van nuttige toepassing afvalstoffen uit Vlaanderen gaan wegzuigen, ontstaat er een probleem. De spreker vreest dat het beleid dan niet helemaal kan worden waargemaakt.

In het ontwerp van Materialendecreet, en de memorie van toelichting, wordt gepoogd de hoge performantie die Vlaanderen haalt bij het beheer van afvalstoffen te garanderen. Dat zal verder in VLAREMA worden uitgewerkt.

De grenzen zijn open voor nuttige toepassing van:

- selectief ingezamelde stromen, ongeacht of deze van bedrijfsmatige of huishoudelijke oorsprong zijn, die bestemd zijn voor materiaalrecyclage. Dat is altijd zo geweest;
- gemengd stedelijk afval, van particulieren alsook van andere producenten, op voorwaarde dat het naar een verbrandingsoven gaat met de juiste status. Daarenboven moeten (a) de recycleerbare afvalstoffen aan de bron uitgesorteerd zijn of moet er een nascheiding gebeuren volgens de code van goede praktijk en (b) de eigenschappen van de afvalstoffen wezenlijk worden veranderd. Er is sprake van wezenlijke verandering wanneer de afvalstoffen worden omgevormd tot zogenaamde ‘fluff’ of tot pellets met als doel in te zetten als brandstof in een meeverbrandingsinstallatie. Om de homogene kwaliteit van het afval te waarborgen, wil de OVAM verwijzen naar de CEN-normering voor SRF. Met deze voorwaarden wil de OVAM vermijden dat gemengd stedelijk afval ongesorteerd of niet wezenlijk veranderd zomaar de grens kan overgaan. In Nederland en Duitsland is er namelijk een overcapaciteit van verbrandingsinstallaties van gemengd stedelijk afval in ovens die de juiste status hebben gekregen om buitenlands afval te mogen ontvangen;
- gemengd stedelijk afval van andere producenten dan particuliere huishoudens (vergelijkbare bedrijfsafvalstoffen), op voorwaarde dat de inrichting in kwestie aantoont dat het vergelijkbaar bedrijfsafval wordt behandeld in een fysisch en administratief duidelijk gescheiden circuit van huishoudelijk afval dat mogelijks ook op de inrichting toekomt, zowel tijdens ophaling, opslag en sortering. Daarenboven moeten de recycleerbare afvalstoffen aan de bron gesorteerd zijn of volgens de code van goede praktijk worden uitgesorteerd of in een buitenlands centrum nog worden uitgesorteerd eveneens volgens de code van goede praktijk;
- uitgesorteerde bedrijfsafvalstoffen die niet naar aard en samenstelling te vergelijken zijn met huishoudelijke afvalstoffen en die afzonderlijk van gemengd stedelijk afval, waarop het zelfvoorzieningsprincipe van toepassing is, zijn ingezameld. Daar gelden de normale regels voor afvalstoffenexport voor.

De heer Meeus beklemtoont dat de aanpak om sorteren aan de bron bovenaan de prioriteiten te plaatsen, of eventueel op een performante manier na te sorteren, niet enkel geldt voor te exporteren afvalstoffen, maar ook voor alle afvalstoffen die binnen Vlaanderen worden verwerkt. De lat moet gelijk liggen, volgens Europa.

De sorteerregels worden zoveel mogelijk in samenwerking met afvalophalers en -verwerkers opgesteld.

1.2. Vragen en opmerkingen van de leden

Mevrouw *Gweny De Vroe* stelt dat met de goedkeuring van dit ontwerp van decreet VLAREA zal worden vervangen door VLAREMA. Hoe ver staat de OVAM daarmee? Hoe zal de overgangperiode verlopen?

Ook in vorige hoorzittingen kwam scheiding aan de bron vaak aan bod. Hoe ziet de OVAM dat voor het bedrijfsafval? Want daar worden de afvalfracties nog niet zo intensief gescheiden. Zijn de bedrijven daar klaar voor?

Wat zijn volgens de OVAM de gevolgen van het transport van afval binnen Europa? Zal er meer Vlaams afval naar het buitenland verdwijnen of zal het een omgekeerde beweging zijn van het buitenland naar Vlaanderen? Wat zijn de gevolgen van dit nieuwe beleid voor de totale verbrandingscapaciteit?

FEBEM pleitte eerder in de hoorzittingen voor het afschaffen van de inning van gemeentelijke opcentiemen door OVAM. Kan OVAM daar zijn visie over geven?

De heer *Hermes Sanctorum* vraagt of de OVAM een bijkomende vergelijking heeft gemaakt tussen het aanbod aan brandbaar afval en de verwerkingscapaciteit? Welke lessen kunnen daaruit getrokken worden voor het evalueren van vergunningsaanvragen voor bijkomende verbrandingsovens? Als er een dreigende overcapaciteit wordt vastgesteld, is het misschien nodig om een moratorium af te kondigen. Dat is niet opgenomen in het ontwerp van Materialendecreet. Nochtans lijkt dat het lid een valabele optie.

Er is in de sector een terechte bezorgdheid voor het nasorteren en een vrees voor contaminatie tussen verschillende afvalstromen die in een dergelijk sorteercentrum toekomen. Men vreest voor een verschuiving van materialen waarop het zelfvoorzieningsprincipe van toepassing is naar andere stromen waarop het principe niet van toepassing is, en die dan toch kunnen worden geëxporteerd. Hoe kan dat risico vermeden worden?

Het lid heeft de indruk dat er inzake het sorteren van klein bedrijfsafval nog veel werk aan de winkel is. In het ontwerp van VLAREMA is het sorteren aan de bron van pmd-afval niet opgenomen voor bedrijfsafval.

In een rapport over de heffingen 2010 staat volgens de heer Sanctorum een grafiek over de evolutie van het brandbaar afval, zowel gestort als meeverbrand en verbrand. Er is een duidelijke stijging vast te stellen. De installaties die hoogcalorisch afval verbranden dragen daar allicht toe bij. Enerzijds is men goed bezig met sorteren en recycleren en anderzijds stijgt de hoeveelheid brandbaar afval. Waar is de mismatch? Het is geen goede zaak als er een soort competitie zou zijn tussen recyclage en afvalverbranding. Hoe gaat de OVAM dat tegen?

Mevrouw *Valerie Taeldeman* vraagt of de OVAM kan meedelen hoeveel geselecteerd afval geëxporteerd wordt. De OVAM sprak eerder in de commissie over het opzetten van proefprojecten voor het sorteren van bedrijfsafval (*Parl. St. Vl. Parl. 2009-10, nr. 419/1*). Lopen die projecten? Hoe zijn ze geëvalueerd?

Mevrouw *Marleen Van den Eynde* vraagt hoe OVAM omgaat met controle op afvalexport. Hoe zal de OVAM die controle verhogen? Zonder handhaving wordt het Materialendecreet een maat voor niets. Bij controles van afvalexport in het verleden werden heel wat overtredingen vastgesteld. Daarbij glippen er dan nog heel wat door de mazen van het net.

FEBEM stelde dat er een vrij initiatief moet zijn inzake verwerkingscapaciteiten, met andere woorden een vrije markt voor afvalinstallaties. Staat dat niet haaks op dit ontwerp van Materialendecreet?

Mevrouw Van den Eynde vraagt zich verder af welke selectieve afvalstromen vanuit het buitenland naar Vlaanderen komen. Het lid vermoedt vooral schrootafval, omdat de prijzen voor schroot hier hoger liggen. Welk direct voelbaar gevolg op de afvalmarkt verwacht de OVAM na de implementatie van het Materialendecreet?

De heer *Wilfried Vandaele* stelt vast dat gemengd stedelijk afval mag uitgevoerd worden onder bepaalde voorwaarden (performante installatie, voor- of nagesorteerd volgens code van goede praktijk). Het lid vraagt of hij het goed begrijpt dat hiervoor ook het zelfvoorzieningsprincipe kan worden toegepast zonder dat Vlaanderen problemen krijgt met de Europese Commissie. Kan er gekozen worden tussen het ene of het andere systeem? Of is het genuanceerder?

De heer *Bart Martens* herinnert aan de vraag van een aantal leden naar een nieuwe raming van het aanbod aan in Vlaanderen te verwerken afval en de beschikbare capaciteit aan verwerkingsinstallaties. Kan de OVAM het antwoord ter beschikking stellen?

In hoeverre kan men nog aan krappe planning van de verwerkingscapaciteit doen, zoals jarenlang in het afvalstoffenbeleid werd vooropgesteld? Voor een deel van de afvalstromen (diegene die een wezenlijke verandering hebben ondergaan, diegene die apart zijn ingezameld en van bedrijfsvoorsprong zijn en netjes uitgesorteerd zijn of worden) gaan de grenzen open. Maar dat gaat in twee richtingen. Een inlandse afvalverwerker zou uit het buitenland afval kunnen importeren. In welke mate heeft de OVAM dat nog in de hand? En kan er dan nog van krappe planning sprake zijn? Destijds is de OVAM in beroep gegaan tegen diverse vergunningen met het argument dat er niet genoeg afval was voor de capaciteit die zou worden vergund. Kan de OVAM dat nog wel volhouden als de grenzen opengaan?

Als men een krappe planning zou kunnen volhouden, in welke mate kan er dan nog een omschakeling van het verwerkingspark naar een meer economisch en ecologisch performant park tot stand komen? Moet er gewacht worden tot de eerste verbrandingsoven sluit en valt de eerste aanvrager van een vergunning dan in de prijzen? Of zal er een kader gecreëerd worden om tot vervanging van capaciteit over te gaan? FEBEM heeft eerder in de hoorzittingen vragen gesteld bij de overlevingskansen van de 'kleine' verbrandingsovens in Vlaanderen bij het openstellen van de Europese markt. Zal de keuze in het voordeel van het buitenland gebeuren waar de installaties een grotere capaciteit hebben?

In de praktijk kiezen exploitanten van installaties toch voor hervergunning, ook al zitten hun installaties onder de 'optimale' schaalgrootte van minstens 150.000 ton afval, nodig om economisch performant afval te kunnen verwerken. Is die optimale schaal correct? Zo ja, hoe zal men die kleinere verbrandingsovens vervangen door meer performante installaties die erin slagen om een groter deel van de energieafval te recuperen?

Volgens de heer Martens blijft er onduidelijkheid over het nasorteren. De OVAM laat uitschijnen dat de voorkeur blijft uitgaan naar sorteren aan de bron. Volgens sommige sprekers op de hoorzitting, onder meer de vertegenwoordiger van FEBEM, zou er naar de letter een verplichting zijn om honderd procent na te sorteren. Men zou dan verplicht zijn om elke afvalzak open te maken om te controleren of er nog te recupereren materiaal in zit. Dat neemt volgens FEBEM de druk weg om beter te scheiden aan de bron en het zal extra investeringen vergen op het vlak van nasorteerinstallaties, die op een kort tijdsbestek niet gerealiseerd kunnen worden. De vertegenwoordiger van de federatie suggereerde om meer te focussen op scheiding aan de bron en handhaving van selectieve inzameling met desnoods uitbreiding ervan. Als het niet zou gaan om een verplichting tot honderd procent nasortering, moet er duidelijkheid komen over de vraag of scheiding aan de bron voldoende is, als in de reststroom nog weinig recupereerbare fracties aanwezig blijven.

De heer *Rudy Meeus* van OVAM bevestigt dat het de bedoeling is VLAREA te vervangen door een nieuw uitvoeringsbesluit dat voorlopig VLAREMA wordt genoemd. Dat moet samen met het Materialendecreet van kracht worden. Aan het nieuwe reglement wordt gewerkt en de spreker vermoedt dat het binnenkort aan de Vlaamse Regering kan worden voorgelegd voor tweede lezing, met onder meer de wijzigingen die na het advies van de Minaraad zijn aangebracht.

Sortering aan de bron kwam in de vragen van de commissieleden herhaaldelijk terug. Voor de particulieren wordt er volgens de heer Meeus voldoende ingezet op scheiding aan de bron. Er blijft nog weinig recyclebaar afval over die dat wordt bevestigd door analyses van de grijze zakken. Het is zeker niet de bedoeling dergelijke restafval van particulieren te gaan nascheiden. Voor grof vuil daarentegen bestaat wel een verplichting tot nascheiding via het uitvoeringsplan Milieuverantwoord beheer van huishoudelijke afvalstoffen. Naast die reglementering zijn er andere wettelijke instrumenten om actoren te beïnvloeden of het gewenste beleid te laten uitvoeren.

Welke fracties van het bedrijfsafval zullen nu extra moeten worden uitgesorteerd? Dat is volgens de heer Meeus enkel de fractie asbest die niet opgenomen was in VLAREA. Voor de overige fracties valt men terug op de nu reeds geldende sorteerregels voor scheiding aan de bron voor bedrijven. Er is in dat opzicht weinig veranderd.

Waarom wordt pmd bij bedrijven niet meegenomen? Er loopt momenteel een experiment bij verschillende bedrijven om te bekijken of die pmd-scheiding bij bedrijven haalbaar is. Als de resultaten positief zijn, zal de OVAM aan de Vlaamse Regering voorstellen om pmd ook in VLAREMA op te nemen als afzonderlijk te sorteren fractie.

Momenteel wordt veel afval voor nuttige toepassing in- en uitgevoerd. Schroot wordt inderdaad ingevoerd; in Vlaanderen zijn een aantal belangrijke schrootverwerkende bedrijven die op een performante en hoogtechnologische manier metalen kunnen scheiden van andere afvalstoffen. Wat papier betreft is er in Gent Stora Enso met een bevoorradingsrayon van een 100- tot 200-tal kilometer. Anderzijds wordt er ook veel papierafval naar het Verre Oosten uitgevoerd. Een aantal andere grote stromen die de grenzen overschrijden, betreffen allemaal recycleerbare afvalstoffen. In Vlaanderen is er bijvoorbeeld geen glasverwerker meer. Opgezuiverde glasfracties worden geëxporteerd. Kunststoffen gaan ook vlot de grens over, soms naar het Verre Oosten. Voor verpakkingsafval waar kunststoffen uit gehaald worden, zijn er enkele restricties. Fost Plus en Val-I-Pac leggen dezelfde performantie op als hier in Vlaanderen en Europa. Dat belet dat in het Verre Oosten praktijken worden toegepast die hier niet toegelaten zijn.

Wat zijn de gevolgen van dit ontwerp van decreet voor Vlaanderen inzake de verbrandingscapaciteit? De verbrandingscapaciteit in het Vlaamse Gewest is volgens de heer Meeus momenteel ongeveer in evenwicht met het aanbod aan brandbaar afval. OVAM vermoedt dat op beperkte schaal nog afvalstoffen kunnen worden uitgevoerd. De spreker wees reeds uitvoerig op de intenties van de Europese Commissie om een vrije markt te creëren voor gemengd stedelijk afval. Gelet op de overcapaciteit in het buitenland zou er dan inderdaad een aanzuigefect kunnen zijn. Anderzijds zijn de Vlaamse installaties ook performant en zijn de prijzen van doorslaggevend belang. Sinds eind 2010 merkt men wel een daling van de prijzen die de verbrandingsinstallaties vragen voor hoogcalorische afvalstoffen. Recentelijk hebben een aantal private initiatieven (Stora Enso, Electrawinds) een vrij ruime verbrandingscapaciteit gecreëerd specifiek voor hoogcalorische afvalstoffen. Daardoor zijn de prijzen voor dat afval gedaald. Begin de jaren 2000 zijn de prijzen fors gestegen, tot boven 150 euro per ton. Nu is de gemiddelde prijs ongeveer 80 euro per ton. Dat heeft ook te maken met het concept van de roosterovens die gemaakt zijn om huisvuil te verbranden met een lagere calorische inhoud. Als men er hoogcalorisch afval wil in verbranden, dan kan er minder tonnage in verwerkt worden. De huidige dynamiek in de sector is echter gericht op hoogcalorisch afval en energiewinning uit afval.

De afschaffing van de gemeentelijke opcentiemen is een oude vraag van FEBEM. De OVAM heeft dit onderzocht. De maatschappij staat enkel in voor de inning in de plaats van de gemeenten. Voor het overige speelt de gemeentelijke autonomie. De OVAM of de Vlaamse Regering kunnen niet echt tussenkomen in het bepalen van de gemeentelijke opcentiemen. De heer Meeus kan echter in het argument komen dat die opcentiemen de concurrentie en het beleid wat verstoren.

Ingaand op de vragen van de heren Sanctorum en Martens, merkt de heer Meeus op dat in het afvalstoffenbeleid inderdaad op een vrij krappe capaciteit wordt ingezet. Het is niet de bedoeling dat men hier ovens bouwt voor gemengd stedelijk afval die gericht zijn op het buitenland. Dat is in Nederland zo gebeurd, maar is niet de ambitie van het Vlaamse afvalstoffenbeleid. Het Vlaamse Gewest wil niet dat hier de afvalstoffen vanuit de rest van Europa worden verbrand, maar wil wel maximaal de materialen en de energie die in afval zitten, hier in Vlaanderen benutten. De spreker denkt niet dat de minister al aan een

moratorium op bijkomende capaciteit denkt. Er is uiteraard wel de mogelijkheid voor het vergunnen van vervangende capaciteit.

De heer Meeus wees reeds op de dynamiek in de sector. Bijkomende capaciteit hangt af van de te verwachten evolutie in de productie van het gemengd stedelijk afval. Vlaanderen gaat voor een maximale sluiting van de materialenkringlopen. Er zou in dat scenario normaliter nog meer gesorteerd en gerecycleerd worden, wat zou moeten leiden tot een daling van het restafval. Anderzijds is er ook de tendens om brandbare afvalstoffen (geen restafval maar bijvoorbeeld shredderafval) energetisch te verwerken. Uiteraard gaat de prioriteit naar materialenrecyclage, maar allicht zal er altijd een fractie overblijven die voor niets anders in aanmerking komt dan voor verbranding. Dat zijn twee tegengestelde tendensen. Bij elke nieuwe vergunningsaanvraag moet de OVAM bekijken hoe de actuele toestand is. Het advies van de OVAM wordt telkens gebaseerd op het actuele aanbod en de actuele capaciteit.

De definitie van gemengd stedelijk afval waarop het zelfvoorzieningsprincipe van toepassing is, is Europees. Als het gemengd stedelijk afval samen met bedrijfsafval wordt ingezameld, dan is het zelfvoorzieningsprincipe van toepassing op de gehele stroom. Bij tussenopslag, waar de opslag op een zelfde centrum gebeurt met risico op vermenging van de stromen huishoudelijk afval en bedrijfsafval, wordt het zelfvoorzieningsprincipe toegepast en wordt export dus geweigerd. Om het huishoudelijk afval of huishoudelijk afval vermengd met bedrijfsafval, te scheiden van het puur bedrijfsafval, volstaat een muurtje op het bedrijfsterrein niet. Er is een duidelijke afscheiding noodzakelijk met verschillende in- en uitgangen. De OVAM zal toekijken op de logistieke uitvoering; dat is moeilijk in regels te vatten. Het is niet de bedoeling van de wetgever – meent de spreker – om dermate gedetailleerde regelgeving op te stellen. De bedoeling van de OVAM is duidelijk.

Uit het rapport over de heffingen 2010 blijkt duidelijk dat er een stijging is in de hoeveelheden die verbrand worden. De heer Meeus denkt niet dat dit te maken heeft met toenemende capaciteit of export. Recyclage is in principe een markt waar volgens het winstprincipe wordt gewerkt. Het is nog steeds goedkoper oud papier selectief in te zamenen en te recycleren als nieuw papier dan het in een verbrandingsoven te verbranden. Als de prijzen voor hoogcalorisch afval verder zouden dalen, kan er een breuk komen in die tendensen. De spreker voegt eraan toe dat de hoeveelheid brandbaar afval die wordt gestort nog voortdurend daalt. Enerzijds is er het brandbaar afval dat als restafval of gemengd stedelijk afval kan worden gecatalogeerd. Sommige daarin gespecialiseerde stortplaatsen komen in de problemen omdat dergelijk brandbaar afval meer en meer richting verbrandingsovens gaat. Anderzijds is er ander brandbaar afval, zoals shredderafval, waarvoor er trajecten richting recyclage of verbranding worden uitgetekend.

De heer Meeus antwoordt voorts dat meer dan een miljoen ton per jaar selectief ingezameld afval wordt ingevoerd en/of uitgevoerd. Hij kan desgevallend gedetailleerde statistieken laten opmaken. Het gaat om bulkstromen als papier, glas en schroot.

Er zijn een aantal proefprojecten gestart voor selectieve inzameling bij bedrijven. De spreker kan de resultaten later aan de commissie bezorgen. Dergelijke projecten zijn sectorgericht. Voor de bouwsector bijvoorbeeld zijn er grote stappen in de goede richting gezet, al sinds de jaren negentig. Steenachtige materialen worden al maximaal gerecycleerd. Momenteel wordt naar oplossingen gezocht om de kringen van andere bouwmaterialen zoals gips, ramen, pvc enzovoort zoveel mogelijk te sluiten. De bouw is ook belangrijk wat volumes betreft. De OVAM wil de komende jaren maximaal op deze sector inzetten. Ook van de horeca wil de OVAM werk maken. Uit de rolcontainers kunnen etensresten energetisch benut worden via vergisting.

De OVAM is niet bevoegd voor de controle op afvalexport. De OVAM helpt de Milieuinspectie, en ook de douane en politie, met informatie en ondersteuning. De overtredin-

gen worden vooral vastgesteld bij de export via de havens naar niet-Europese landen. De export tussen Europese staten is beter onder controle, ook al omdat de bestemmingen onderworpen zijn aan dezelfde Europese regelgeving. In het kader van de handhaving heeft OVAM met de Milieu-inspectie samen gezeten onder meer over de sorteerregels en hoe de controle moet verlopen. De Milieu-inspectie heeft zeker de intentie om werk te maken van de handhaving.

Mevrouw *Marleen Van den Eynde* merkt op dat met onvoldoende personeel moeilijk voldoende controles kunnen worden uitgevoerd.

De heer *Bart Martens* wijst ook op de transporten naar de andere gewesten, die niet onder de EVOA-verordening vallen. Interafval meldde eerder in de hoorzitting dat daar schijnsortering gebeurt. Dat er geen exportvergunningen moeten worden verleend, maakt dat Vlaanderen er weinig greep op heeft. Hoe denkt OVAM die problematiek aan te pakken? Voor mesttransport naar andere gewesten moeten wel exportvergunningen verleend worden. Voor afval is er geen gewestoverschrijdende aanpak.

De heer *Rudy Meeus* ziet hier twee oplossingen voor. Vooreerst is er de mogelijkheid om met de andere gewesten overeen te komen. Dat wordt ook in de memorie van toelichting vermeld. De overheidsdiensten in de andere gewesten zitten op dezelfde golflengte, of willen zelfs nog strenger zijn wat het zelfvoorzieningsprincipe betreft. Die contacten tussen de gewesten moeten verder uitgebouwd worden en er moeten nog meer bindende afspraken gemaakt worden. Er zijn wel verschillen. Vlaanderen weigert soms export terwijl Wallonië die wel toestaat op voorwaarde dat het onmiddellijk stopt wanneer vervangingscapaciteit vrijkomt in Wallonië. Vlaanderen acht die constructie juridisch niet valabel. Dat soort verschillen zou men moeten kunnen wegwerken.

Een tweede mogelijkheid om dat soort stromen op zijn minst zichtbaar, controleerbaar en aanstuurbaar te maken zijn de heffingen. Heffingen zijn ook van toepassing op export naar andere gewesten als een deel van die stroom richting verwijdering gaat. Dergelijke controles zijn zeer performant. Schijnsortering komt men dan snel op het spoor. De spreker vindt het op die manier voldoende handhaafbaar.

De handhaafbaarheid van de sorteerregels wordt zo duidelijk mogelijk gemaakt zodat Milieu-inspectie, douane en politie weinig interpretatieruimte hebben als er transporten worden tegengehouden. Het personeelsbestand van de Milieu-inspectie is inderdaad beperkt, maar er moeten prioriteiten gelegd worden. Dat kan in het kader van de handhavingsplanning door de Vlaamse Hoge Raad voor Milieuhandhaving aangekaart worden.

Het Vlaamse regeerakkoord gaat voor een planning, een planmatige aansturing van de beschikbare verbrandingscapaciteit. Vlaanderen laat de vrije markt uitdrukkelijk niet spelen. De OVAM probeert de situatie voortdurend in beeld te krijgen via cijfers over de heffingen en andere data die het van de verwerkers en de producenten van afvalstoffen krijgt.

Een direct gevolg dat de OVAM van het Materialendecreet verwacht – maar eigenlijk is dat er momenteel al – is een zekere druk om gemengd stedelijk afval naar het buitenland te laten gaan, meer bepaald naar Nederland, waar een aantal multinationals vrije verbrandingscapaciteit hebben die op een economisch zeer interessante wijze kan worden ingevuld.

De OVAM ziet het als haar taak om de Vlaamse beleidsdoelstellingen niet in het gedrang te laten brengen door die ongelimiteerde export. De voorwaarden waaronder export wel kan, zijn de principes van het materialenbeleid. De OVAM is niet gekant tegen recyclage of energetische aanwending elders, maar er moet een maat op staan.

De nieuwe raming van capaciteit en aanbod ligt voor. De revisie van de cijfers komt erop neer dat er een toename is van het aanbod van relevant brandbaar afval. Dat heeft ook te

maken met de aantrekkende economie. Men zit nu op het niveau van 2008. Het relevant maximaal aanbod schommelt nu rond 2120 kiloton per jaar. Ook de capaciteit is toegenomen, met de bijkomende vergunde capaciteit van Bionerga zal de verwerkingscapaciteit een 100 kiloton hoger liggen en rond de 2190 kton schommelen.

Het is mogelijk, in het licht van de krappe planning, om afvalimport tegen te gaan. De Europese verordening geeft meer mogelijkheden om de import tegen te gaan dan de export. In ieder geval mag geen brandbaar afval ingevoerd worden naar installaties waar de capaciteit al opgebruikt is.

De import wordt niet tegengehouden voor installaties die vrije capaciteit hebben. Momenteel gebeurt dat ook voor afvalstoffen die in gespecialiseerde verbrandingsinstallaties als die van Indaver verbrand worden. Daar wordt nu een belangrijk deel van de capaciteit ingenomen door buitenlands afval.

Hoe houdt OVAM de dynamiek in het park van verbrandingsinstallaties in stand? Vervangende capaciteit mag er nog komen. De spreker is er niet van overtuigd dat de installaties zo performant mogelijk gemaakt worden door de kleine installaties eruit te gooien. Dat zal installatie per installatie bekeken worden. Het voorstel om onder meer de energieprestatie en dergelijke in de beoordeling op te nemen, wordt verder onderzocht. Op termijn moet Vlaanderen op het vlak van installaties verder kunnen concurreren met het buitenland. De tendens van Europa om de grenzen verder open te stellen, is misschien nog niet gestopt met de recente kaderrichtlijn.

De heer *Hermes Sanctorum* vraagt de bevestiging dat volgens de huidige berekening er een overcapaciteit van 100 kton bestaat als de bestaande en vergunde capaciteit in rekening wordt gebracht.

De heer *Rudy Meeus* antwoordt dat het om ongeveer 75 kton gaat (2194 kton capaciteit versus 2119 kton aanbod). De spreker zal de nota aan de commissieleden bezorgen, op vraag van de commissievoorzitter.

De heer *Hermes Sanctorum* vraagt hoe de spreker de waarneembare stijging van het aanbod aan brandbaar afval verklaart. De heer Meeus verwees al naar de daling van de prijzen voor hoogcalorisch afval, wat mogelijks tot een conflict kan leiden met de recyclage. Of dat vandaag al het geval is, liet de spreker in het midden. Is er een andere verklaring dan de competitie tussen recyclage en verbranding?

De heer *Rudy Meeus* antwoordt dat de hoeveelheid gestort brandbaar afval ook in kaart wordt gebracht en dat die nog steeds daalt. Dat kan voor een beperkt gedeelte een verklaring zijn voor de stijging van het brandbaar afval.

De heer *Hermes Santorum* repliceert dat het gestort brandbaar afval al in het genoemde cijfer van het aanbod aan brandbaar afval zit vervat. Dat kan dus de toename niet verklaren

De heer *Rudy Meeus* bevestigt dit. Er is een lichte stijging van de totale hoeveelheid brandbaar restafval. Een mogelijke verklaring ligt in het feit dat hoogcalorische afvalstoffen die vroeger met laagcalorisch afval vermengd waren, nu afzonderlijk worden gehouden omdat ze goedkoper in de nieuwe installaties kunnen worden verbrand. Er kan ook meer afval ontstaan zijn door de gestegen economische activiteit.

De heer *Bart Martens* stelt dat de invoer van gevaarlijk afval naar de Indaver-installaties ook mee de stijging kan verklaren.

Mevrouw *Gweny De Vroe* had graag de stand van zaken gekend van de huidige verbrandingsovens wat de energierecuperatie betreft.

Het lid vermoedt dat er met het nieuwe beleid milieubeleidsovereenkomsten moeten bijkomen.

De heer *Rudy Meeus* antwoordt dat de huidige energieperformantie van de Vlaamse verbrandingsovens wordt geregeld in VLAREM. Er moet maximaal energie gewonnen worden, in de eerste plaats in de vorm van elektriciteitsproductie, die bij verbrandingsinstallaties ook fel wordt gestimuleerd door de groenestroomcertificaten. Groene warmte zal gestimuleerd worden via warmtecertificaten. Dat zijn – naast VLAREM – economische instrumenten die de exploitanten van de ovens ertoe aanzetten om op een zo performant mogelijke manier energie te halen uit afvalstoffen, zonder dat ze daarbij economisch nadeel ondervinden.

Er zijn ook de verbrandingsinstallaties die de status van nuttige toepassing krijgen omdat ze op performante wijze energie recupereren. De OVAM heeft de Europese formule toegepast op het Vlaamse afvalverbrandingspark, met als resultaat dat acht van de tien ovens voldoen aan die formule en de status van nuttige toepassing hebben gekregen. De berekening werd op basis van objectieve grondslagen door de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek uitgevoerd. De verbrandingsovens die niet voldoen, nemen wel technische maatregelen.

Is er nog een uitbreiding van de categorieën van producten die onder de aanvaardingsverplichting zullen vallen en waarvoor milieubeleidsovereenkomsten moeten worden opge maakt? De heer Meeus ziet niet direct een uitbreiding, maar in het ontwerp van decreet wordt het begrip uitgebreide producentenverantwoordelijkheid opgenomen. Dat moet de volgende jaren hard gemaakt worden. Er zullen andere instrumenten dan aanvaardingsplicht ontwikkeld worden, op maat van de afvalstroom. Aanvaardingsplicht is een vrij strak instrument met nogal wat administratieve verplichtingen. OVAM wil de vrijheid hebben met nieuwe ideeën te komen.

2. Indaver

2.1. Inleidende uiteenzetting

De heer *Paul De Bruycker*, CEO van Indaver, zegt dat zijn bedrijf de komst van een Materialendecreet als een goede insteek kan toejuichen. Als bedrijf actief in de afvalsector ziet Indaver hier opportuniteiten in. De spreker zal dieper op het ontwerp van decreet ingaan via vier aandachtspunten, met als eerste de vraag wat er essentieel is voor het duurzaam sluiten van materiaalkringlopen. Vervolgens komen de toepassing van de afvalhiërarchie, de financiële instrumenten en het behoud van de toepassing in Europa aan bod. Ten slotte zal ook nog worden ingegaan op het zelfvoorzieningsprincipe en op capaciteitsplanning en de rol die Indaver daarin kan spelen.

Duurzame materiaalkringlopen

Belangrijk in het Materialendecreet is dat de ‘mindset’ zou moeten wijzigen: afval hoeft niet negatief te zijn, maar moet worden gezien als een fase in de levensloop van een materiaal. Hoewel het om een ontwerp van decreet over het duurzaam beheer van materialen gaat, moet er daarom een behoorlijke aandacht blijven voor een goede afvalstoffenregulering. Afval blijft vooral daar bestaan waar de houder zich van iets ontdoet wegens een gebrek aan (gepercipieerde) waarde. Dat moet goed worden geregeld om de materiaalkringloop duurzaam te kunnen sluiten en de keten niet te verontreinigen. Essentieel is dat de afvalwetgeving en de REACH-richtlijn elkaar aanvullen. Een materiaal is ofwel een afvalstof, ofwel valt het onder REACH. Ontwijkgedrag moet daar onmogelijk gemaakt

worden, er mag geen tussencategorie worden gecreëerd, waardoor er onvoldoende kwaliteitscontrole op de keten zou kunnen zijn.

Voor het duurzaam sluiten van materiaalkringlopen is blijvende aandacht voor kwaliteit van essentieel belang. Daarom moet volgens de heer De Bruycker ondubbelzinnig worden gekozen voor een scheiding aan de bron. Daardoor kunnen ingezamelde materialen van goede kwaliteit terug in de keten gebracht worden. Dat in een mogelijkheid van nascheiding wordt voorzien, baart in dit verband wat zorgen. Dat kan leiden tot ontwijkgedrag en het belooft ook 'non compliance', wat zeker moet worden vermeden. Maximaal inzetten op bronscheiding is trouwens een van de sleutels van het succes van het Vlaamse afvalstoffenbeleid.

Ook voor de 'end of waste'-criteria is het essentieel dat hoge kwaliteitsnormen nagestreefd worden. Op korte termijn kan dat een barrière blijken, op langere termijn zal het alleen leiden tot het duurzaam sluiten van die ketens. Een hoog ambitieniveau voor 'end of waste'-criteria moet leiden tot doorbraakinnovatie en het voorkomen van 'downgrading'. Enkel zo wordt de keten duurzaam gesloten. Technologisch zijn er heel wat mogelijkheden daarvoor, al moet er ook nog behoorlijk wat worden ontwikkeld. Dat het kan, bewijst het voorbeeld van de installatie in het Nederlandse IJmuiden. Indaver beheert daar de volledige zoutzuurkringloop van een staalbedrijf. Het ontwierp, bouwde en exploiteert daarvoor een zoutzuregeneratie-installatie met een capaciteit van 165.000 ton per jaar. Zowel het zoutzuur, dat per jaar zowat vijftienmaal rondgaat in de keten, als het ijzeroxide worden hergebruikt en dat gebeurt zonder 'downgrading'. Dat levert een bijzonder hoog rendement op.

Toepassing afvalhiërarchie

De heer De Bruycker kan het er volledig mee eens zijn dat de afvalhiërarchie leidend is, maar acht een milieutoets wel steeds noodzakelijk. Vandaag is dat ook behoorlijk opgenomen in het ontwerp van decreet, onder de artikelen 4, §3, en 8, §1. Duurzame recyclage gaat voor op verbranding met energierecuperatie. Recyclage en nuttige toepassing zijn echter niet per definitie duurzaam. Nu moeten soms stoffen of producten worden teruggehaald die vroeger algemeen gebruikt werden en nu aan de basis liggen van saneringsoperaties. Duurzame recyclage mag niet leiden tot het verspreiden van contaminaties in de voedsel- of productketen, moet een ecologisch toegevoegde waarde hebben en op middellange termijn ook een economisch toegevoegde waarde. Daarom is ook daar nood aan een regelgevend kader. Als belangrijke operator van WtE-installaties werkt Indaver onder de strengste milieueisen en met een steeds hogere nadruk op de recuperatie van energie en grondstoffen.

Voor Indaver gaan waste-to-energy en recyclage hand in hand. De EU-lidstaten met een goed uitgebouwde WtE-infrastructuur hebben ook een hoog recyclagepercentage. Uit een grafiek van Eurostat over 2009 blijkt dat Europa nog een hele weg te gaan heeft om afvalstoffen van de stortplaatsen te halen. Het is goed dat ons land, dat momenteel tot de beste leerlingen van de klas behoort, als een van de eerste in Europa overgaat naar kringloopdenken, naar duurzame recyclage. Momenteel is er geen spanningsveld tussen recyclage en WtE, afgezien dan voor de recyclage van biomassa-afval. In het Europees energiebeleid wordt zeer sterk ingezet op biomassa en worden daar alle mogelijke steunmaatregelen voor uitgewerkt. Dat leidt dan voor hout bijvoorbeeld naar een spanningsveld: gaat afgedankt hout naar de spaanplaatindustrie of naar energie? Voor papier liggen de recyclageopbrengsten dermate hoog dat recyclage economisch zeer aantrekkelijk is, waardoor papier niet wordt verbrand. Zowel recyclage als WtE hebben een plaats in een duurzaam afvalstoffenbeheer en in beide moet verder worden geïnvesteerd. Uit de getoonde grafiek van Eurostat blijkt overigens ook hoeveel afval er in Europa nog wordt gestort: gemiddeld iets minder dan veertig percent, maar heel wat landen hebben nog een grote achterstand.

Indaver heeft in Doel twee WtE-installaties. Er is vooreerst een roosteroven, waar het niet-recycleerbare deel van huishoudelijke afvalstoffen en vergelijkbare bedrijfsafvalstoffen wordt omgezet in energie. Daarbij wordt ook een nabehandeling gedaan van de bodemassen, met recuperatie van de metalen. Daarnaast is er ook de samen met Sita gebouwde en geëxploiteerde wervelbedoven SLECO, waar niet-recycleerbare voorbehandelde vaste afvalstoffen, maar ook waterzuiveringsslib verwerkt wordt. De site in Doel produceert voldoende energie om jaarlijks in de energiebehoefte van 170.000 gezinnen te voorzien.

Financiële instrumenten

De heer De Bruycker onderstreept dat de financiële instrumenten een tweede pijler zijn van het succes van het Vlaamse afvalstoffenbeleid. Ze zijn een essentieel hulpmiddel om sturend op te treden. Belangrijk is wel dat de regeling met betrekking tot milieuheffingen eenvoudig, duidelijk en fraudebestendig moet zijn. De heffingen moeten bovendien neutraal zijn met betrekking tot het gewest of de EU-lidstaat waar de afvalstoffen finaal verwerkt worden. Met de huidige decretale bepalingen is dat momenteel ook het geval. Iedere Vlaamse afvalstoffenproducent moet, ook als de afvalstoffen in het buitenland worden verwerkt, die heffing betalen. Heffingen die eventueel in een andere lidstaat werden betaald, mogen worden afgetrokken van de Vlaamse. Wanneer Vlaamse bedrijven in het buitenland geproduceerde afvalstoffen verwerken, hebben ze wel een competitief nadeel op de buitenlandse markt, waar die heffing niet geldt.

Indaver is van mening dat het ontwerp van decreet grotendeels tegemoetkomt aan de vermelde drie punten, maar dat er wel nog te veel uitzonderingen zijn, al zal dat hopelijk tijdelijk zijn.

Behoud toppositie in Europa

Dat Vlaanderen het goed doet in de Europese context, werd al vermeld. Dat wordt ook erkend, en niet alleen in de Europese Commissie en het Europees Parlement. Die toppositie moet absoluut worden behouden, in het belang van Vlaanderen en van de afvalsector. Daarvoor is het noodzakelijk dat in het ontwerp van decreet de mogelijkheid wordt behouden om eigen beleidsinstrumenten in te zetten en eigen ambitieuze doelstellingen te bepalen. De vrij talrijke handvaten die Europa aanreikt, moeten maximaal in het ontwerp van decreet worden opgenomen. Zo kan voor behoorlijk wat afvalstoffen worden bepaald welke de meest relevante verwerkingswijze is. Het sluiten van de materiaalkringlopen heeft niet alleen een ecologisch, maar ook een economisch plaatje. Het moet bijdragen tot een competitieve Vlaamse economie door de toegevoegde waarde waar mogelijk in Vlaanderen te houden.

Indaver is voorstander van het zelfvoorzieningsprincipe voor verwijdering en verwerking van gemengd stedelijk afval. Op dat laatste gebied staat het niet alleen: Indaver is samen met Belgian Waste-to-Energy (BW2E) vragende partij om waar Europa het toelaat zoveel mogelijk gemengd stedelijk afval in de eigen regio te verwerken. Doel is de materiaalkringlopen duurzaam te kunnen sluiten, maar ook de verworvenheden niet op de helling te zetten en verantwoordelijkheid te nemen voor Vlaams afval. Er is in Europa nog geen 'gelijk speelveld'. Recycleerbare fracties verdwijnen nog vaak naar het buitenland waar dikwijls nog geen stortverbod geldt. Indaver is ook voorstander van het bevorderen van duurzame recyclage via goede uitvoeringsplannen die correct worden aangemeld bij Europa.

Zelfvoorzieningsprincipe

Indaver staat dan ook ten volle achter de definitie van gemengd stedelijk afval die in artikel 3, 11°, van het ontwerp van decreet is opgenomen. Die formulering, evenals die in de memorie van toelichting, sluit perfect aan bij de definitie in de Europese kaderrichtlijn Afvalstoffen. Ze biedt rechtszekerheid en is eenvoudig te controleren, mits ze coherent en eenduidig wordt uitgevoerd. Het is dan ook belangrijk dat het aantal uitzonderingsmoge-

lijkheden zo beperkt mogelijk wordt gehouden, want dat leidt tot discussies, bijvoorbeeld over de nascheiding. Belangrijk is tevens dat goede uitvoeringsplannen worden opgesteld en dat die correct worden aangemeld bij Europa.

De heer De Bruycker verwijst naar de hoorzitting met de OVAM en wijst erop dat voor brandbaar afval de capaciteit en het aanbod momenteel inderdaad ongeveer in evenwicht zijn. Voor capaciteitsplanning moet de definitie van gemengd stedelijk afval goed voor ogen worden gehouden. Eerst moet worden bepaald voor welke stromen het zelfvoorzieningsprincipe geldt, daarna de hoeveelheid afvalstoffen die daaronder valt en pas dan kan aan capaciteitsplanning worden gedaan. Voor de afvalstoffen die niet onder het zelfvoorzieningsprincipe vallen, is in principe de markt vrij in Europa. Daar moet een maatschappelijke keuze worden gemaakt: is Vlaanderen bereid daar een rol te spelen, of wil het dat speelveld volledig aan het buitenland overlaten? Belangrijk om in Europa competitief te kunnen zijn inzake afvalstoffen die niet onder het zelfvoorzieningsprincipe vallen, is de economische grondslag en onder meer de schaal. Dat is ook de reden waarom Indaver op een gegeven moment een aanvraag tot capaciteitsuitbreiding heeft ingediend voor Beveren, via een installatie die vooral werkt op de afvalstoffen die niet onder het zelfvoorzieningsprincipe vallen. Als er een vergunning komt, zal er maar worden gebouwd als het mogelijk is om competitief te zijn in de Europese markt. Het zou jammer zijn als Vlaanderen die keuze niet zou maken, want de omliggende regio's staan klaar om die rol wel op te nemen.

2.2. *Vragen van de leden en antwoorden*

Mevrouw *Valerie Taeldeman* vraagt of de spreker mogelijkheden ziet om het spanningsveld tussen recycling en WtE weg te nemen of het evenwicht te herstellen.

Mevrouw *Gweny De Vroe* vraagt hoe ver Indaver staat inzake verbranding met energierecuperatie. Welke daling van de hoeveelheid restafval verwacht de spreker?

De heer *Hermes Sanctorum* beaamt dat een fundamentele keuze zal moeten worden gemaakt over het al dan niet aantrekken van buitenlands (bedrijfs)afval. Hoe kan worden verzekerd dat de bijkomende capaciteit in de vergunningsaanvraag specifiek dient voor afvalstoffen die niet onder het zelfvoorzieningsprincipe vallen? Alles gaat immers toch in de roosteroven?

Recuperatie van kwik uit lampen en regeneratie van waterstofchloride zijn volgens het lid mooie voorbeelden van recuperatieprocessen, maar blijktbaar zijn er nogal wat praktische problemen om een dergelijk proces rendabel en functioneel te maken. In welke hefbomen kan de overheid voorzien om dit te bevorderen?

De heer *Bart Martens* onthoudt dat de spreker lof had voor het instrument van de afvalheffingen, maar dat hij tegelijk stelde dat er niet te veel uitzonderingen mogen zijn. Aan welke uitzonderingen denkt hij dan concreet?

De heer De Bruycker had het ook over een competitief nadeel voor het in Vlaanderen verwerken van uit het buitenland afkomstig afval. Dat is echter ook een tweesnijdend zwaard, want in Nederland bijvoorbeeld vallen de afvalverwerkingsinstallaties onder de verhandelbare NOx-rechten, wat andere kosten meebrengt. Ooit was er sprake van om de afvalheffingen zo te wijzigen dat de grondslag voor de heffing niet de tonnage input zou zijn, maar de output van de installaties. Een heffingsgrondslag zou dan de NOx-uitstoot in verhouding tot de EPM-maat kunnen zijn, wat een bijkomende stimulans kan zijn om

de uitstoot verder terug te dringen en het energierendement op te drijven. Wat is de visie dienaangaande van de heer De Bruycker?

Pleit de spreker ervoor om sorteren in het buitenland onmogelijk te maken en te bepalen dat afval alleen naar zogenaamde R1-toepassingen in het buitenland mag gaan als het al gesorteerd is, of als de scheiding aan de bron ervoor heeft gezorgd dat er weinig of geen recupereerbare fracties meer zijn?

De heer *Paul De Bruycker* antwoordt dat ook voor biomassa een keuze op beleidsniveau is gemaakt. Hij pleit ervoor de markt te laten spelen, omdat in een product nog altijd meer toegevoegde waarde zit dan in de energie. Als de keuze wordt gemaakt om bijvoorbeeld twintig percent van onze elektriciteit uit biomassa te betrekken, dan zal dat de consequentie hebben dat biomassamateriaal moet worden geïmporteerd. Als men daarentegen prioriteit wil geven aan materiaalrecuperatie van biomassa-afval, kan dat eventueel via het regelgevende kader.

Indaver doet nu al, op een behoorlijk doorgedreven manier, aan verbranden met energie-recuperatie. Om de processen te optimaliseren is er enerzijds aandacht voor een verhoogde energetische efficiëntie, niet alleen door levering van elektriciteit maar ook van warmte, en anderzijds voor de opwerking van de bodemassen, die niet beperkt mag blijven tot het verwijderen van de ferro- en non-ferrometalen. Ook op dit gebied staat Vlaanderen behoorlijk vooraan.

Als er jaarlijks meer dan 350 kilogram per inwoner WtE-capaciteit is, neigt dat naar overcapaciteit. De stijging is een gevolg van de toegenomen economische activiteit, de beperkte vermindering van de uitstroom uit Vlaanderen naar installaties in de andere gewesten en in het buitenland en de verhoogde instroom van recupereerbare materialen uit het buitenland. Het is niet de bedoeling van Indaver om op grote schaal afvalstoffen uit het buitenland te importeren, wel om hier geproduceerde afvalstoffen die niet onder het zelfvoorzieningsprincipe vallen, competitief te kunnen aanbieden op de markt. Daarom is de schaal belangrijk. De bijkomende roosteroven zal niet exclusief maar wel voornamelijk dienen voor afvalstoffen die niet onder het zelfvoorzieningsprincipe vallen.

Het klopt dat er nogal wat praktische problemen zijn bij de genoemde recyclageprocessen, omdat het nu eenmaal om een technisch vrij ingewikkelde problematiek gaat. Het is echter vooral belangrijk dat de ‘mindset’ wordt gewijzigd: men moet openstaan voor het inpassen van afvalstoffen in de materialencyclus. In dat opzicht is de titel van het ontwerp van decreet goed gekozen. Afval is niet negatief, het is een hulpbron. Als afval vanuit dat gezichtspunt wordt bekeken, zonder afbreuk te doen aan de strenge afvalstoffenregelgeving, is men al een heel eind op weg. Uiteraard moet men ook openstaan voor gerecycleerde producten, die weliswaar aan strenge kwaliteitseisen moeten voldoen.

Wat betreft de heffingen meent de spreker dat een ‘flat rate’ met drie of vier tarieven verkieslijk is. Toen de heffing op het storten van huishoudelijk afval werd verhoogd, is wel gebleken dat een stapsgewijze aanpak met overgangsmaatregelen aangewezen was. Het vervangen van een heffing op de input door een heffing op de output, moet binnen een Europese context gebeuren. De huidige heffing op de input geldt voor elke Vlaamse producent, maar dat sturend effect zal er niet meer zijn bij een heffing op de output. Een dergelijke heffing zou zelfs exportbevorderend kunnen blijken als het niet in een Europese context gebeurt.

3. Van Gansewinkel Groep en Sita Belgium

3.1. Inleidende uiteenzettingen

3.1.1. Van Gansewinkel Groep

Afval bestaat niet

De heer *Patrick Deprez*, directeur Waste & Materials Management, wijst op het credo van de Van Gansewinkel Groep: ‘afval bestaat niet’. De groep wil zich met dat credo niet onttrekken aan de afvalstoffenwetgeving, maar ondersteunt integendeel ten volle het beleid dienaangaande. Van Gansewinkel België is vooral in het Vlaamse Gewest goed vertegenwoordigd. Het bedrijf, marktleider in de Benelux, heeft in België 1600 medewerkers in dienst en haalt een jaaromzet van 314 miljoen euro. De groep behoort in Europa tot de top vijf en heeft ongeveer 7000 werknemers. Van Gansewinkel is wellicht het meest bekend als inzamelbedrijf, maar heeft ook een belangrijke recyclagetak en is een waste-to-energy-bedrijf met een totale verbrandingscapaciteit van 1,6 miljoen ton. Recyclage van vlakglas gebeurt in België via het bedrijf Malta, de Europese marktleider. In de groep zit onder meer ook een bedrijf als A&G, dat actief is inzake bodemsanering en grondreiniging en dat een leverancier is van duurzame bouwstoffen.

De Van Gansewinkel Groep zoekt naar de meest duurzame oplossing voor afval, door zo veel mogelijk afval een tweede leven te geven in de vorm van grondstoffen of groene energie. In totaal werd in 2010 aan 77 procent van het afval een tweede leven gegeven, door hergebruik als grondstof of via een directe toepassing als groene energie. Het is uiteraard de bedoeling dat percentage nog aanzienlijk op te trekken. De stelling ‘afval bestaat niet’ past ook perfect in de visie dat afval een andere bestemming moet krijgen dan louter verwijdering. Daarom hanteert de Van Gansewinkel Groep niet alleen de klassieke benadering van gevaarlijk en niet gevaarlijk afval, maar richt hij zich ook op biogene en technische nutriënten. Het gaat om twee kanten van de keten, maar tegelijk ook om twee klanten. In het businessmodel zal de focus almaar meer op de recyclagedoelstellingen worden gelegd.

Materialendecreet

De evolutie naar een decreet over het duurzaam beheer van materialen is zonder meer een positieve ontwikkeling. Het is ook een krachtige boodschap dat het Afvalstoffendecreet vervangen wordt door het Materialendecreet. De Van Gansewinkel Groep onderschrijft deze beleidsvisie volledig.

Niettemin zou het Materialendecreet meer richting moeten geven aan de uitvoering ervan. Er moet worden gekozen voor een geïntegreerde aanpak op meerdere beleidsterreinen. Daarbij moet ruimte zijn voor het inzetten van verschillende, op de markt gebaseerde instrumenten. Tevens moet worden gevraagd om duidelijke streefcijfers en indicatoren, zodat er ruimte is voor een planmatige aanpak, en zodat er voorspelbaarheid en transparantie komt. Ten slotte moet ook duidelijk worden gekozen voor een participatief proces. Deze hoorzitting is daar trouwens een mooi voorbeeld van, al is het wetgevend proces intussen wel al vrij ver gevorderd.

Positief stimulerende maatregelen?

De heer Deprez wijst erop dat financieringsinstrumenten een positief stimulerend effect kunnen hebben.

Er moet ruimte zijn voor ‘green deals’ met het bedrijfsleven en er zouden afvalbeheersplannen voor bedrijven moeten zijn.

Productontwerp moet gericht zijn op duurzaamheid en hergebruik. De producentenverantwoordelijkheid is al wat uitgebreid, maar verdient inzake ‘design for recycling’ zeker meer aandacht. Dat kan bijvoorbeeld gebeuren door het invoeren van verplichte hergebruikpercentages. Een en ander zal ertoe leiden dat nieuwe maatstaven nodig zijn voor de recycleer- en herbruikbaarheid.

Dit zou leiden tot een natuurlijke ontwikkeling van materialenbeheer, tot sorteerprestaties en tot kwaliteitsbeheersing.

Daarmee wordt overigens niets afgedaan van de bestaande instrumenten, maar die zijn veeleer complementair: resultaatverplichtingen, restricties zoals verbrandingsverboden, heffingen enzovoort.

Behoeftte aan rechtszekerheid

Binnen al deze mogelijkheden, is er volgens de heer Deprez wel een grote behoefte aan rechtszekerheid. Zoals uit de vorige uiteenzettingen al bleek, zijn er tal van beleidsvisies en zijn er ook diverse Europese initiatieven. Er zijn ook heel wat deskundigen met uiteenlopende meningen. Dat alles maakt dat er veel ruimte ontstaat voor interpretatie, ook bij de milieuhandhaving en de Milieu-inspectie.

De Van Gansewinkel Groep pleit daarom voor een duidelijk kader inzake doelstellingen en timing. Voor het huishoudelijk afval is de voorbije jaren een zeer succesvol beleid gevoerd. Waarom zouden gelijkaardige cijfers niet kunnen worden gehaald voor bedrijfsmatig afval?

Een kader waarin wordt gestreefd naar resultaatsverbintenissen stimuleert innovatie en ondernemerschap. Het vermijden van middelenverbintenissen ligt in dezelfde logica, want dergelijke verbintenissen zijn altijd retroactief en beperkend voor de ontwikkeling van nieuwe technologie. De sorteerverplichtingen zitten trouwens ook in datzelfde restrictieve kader. Overigens, waarom wel nascheiden voor kmo-afval en niet voor huishoudelijk afval?

Materialenbeleid en zelfvoorzieningsprincipe verwijdering?

Het zelfvoorzieningsprincipe is in het leven geroepen om een netwerk voor verwijdering uit te bouwen. Een dergelijk netwerk moet echter zoveel mogelijk worden beperkt en er moet resoluut worden gekozen voor nuttige toepassing.

Binnen dat kader moet dan worden ingezet op continue verbetering en ruimte voor transitie. Er moeten meer materialen worden gerecycleerd en waar nodig en mogelijk moeten betere energierendementen worden gehaald. In geval van nuttige toepassing zijn de beginselen van zelfvoorziening normaliter niet van toepassing, precies om conform de Europese afvalverwerkinghiërarchie, het vrije verkeer van afvalstoffen bestemd voor nuttige toepassing te stimuleren.

Er is één uitzondering, met zeer strikte toepassingsvoorwaarden: gemengd stedelijk afval, ingezameld van particuliere huishoudens. Verdergaande beperkingen op een van de fundamentele vrijheden van het EU-verdrag, namelijk het vrij verkeer van goederen, zijn volgens de spreker niet rechtsgeldig.

Aandacht voor bestaand Europees kader

De spreker vraagt dan ook nadrukkelijk aandacht voor het bestaande Europese kader. Het materialenbeleid moet daarin worden ingeschreven door een transparante, niet-discriminerende, gelijke en proportionele toepassing van de beleidsinstrumenten.

Er moet eenzelfde materialenbeleid en toetsingskader zijn voor huishoudelijk afval en bedrijfsmatig afval en er mag geen discriminatoire benadering zijn voor nuttige toepassing in of buiten Vlaanderen. Het zelfvoorzieningsprincipe mag zeker niet worden aangewend om een vrijgeleide te geven voor het sorteerprincipe.

De spreker pleit voor het sluiten van samenwerkingsprotocollen met buurlanden inzake het aanwenden van de beschikbare verwerkingscapaciteit, inzake sorteerregels enzovoort. Bovendien is er nood aan continuïteit. Voor bedrijfsmatige stromen, het hoogcalorisch afval, zijn er al open grenzen voor het gebruik van die afvalstoffen als vervangingsbrandstof of secundaire brandstof. Door een andere interpretatie van het begrip gemengd stedelijk afval wordt afbreuk gedaan aan de continuïteit van mogelijkheden. Deze bedrijfsmatige stromen zijn vandaag niet opgenomen in de uitvoeringsplannen voor huishoudelijk afval.

Conclusies

Samenvattend, pleit de Van Gansewinkel Groep ervoor om primair in te zetten op hergebruik van materialen. Dat zal immers leiden tot een reductie van de vereiste verbrandingscapaciteit. Als bovendien in de overgangsfase ook gebruik wordt gemaakt van de beschikbare nabije capaciteit, dan wordt bijkomende capaciteitsuitbreiding in Vlaanderen vermeden. Een open markt zal leiden tot hogere performantie (e-rendement) door vervanging of upgrade van bestaande installaties.

De spreker verwijst in dit verband naar de Nederlandse verbrandingsmarkt, waar door de hoge mededinging grote stappen zijn gezet. Als een open markt wordt nagestreefd voor invoer en er een open competitiviteit is, moet dat ook binnen het Europese kader kunnen voor de nabije verbrandingsovens.

3.2.1. Sita Belgium

Missie

Mevrouw *Ellen Joncheere*, managing director Sita Belgium, wijst erop dat Sita in de jaren zeventig gestart is als afvalophaler. Door de jaren heen is het bedrijf geëvolueerd naar een leverancier van grond-, brand- en bouwstoffen. Daarvoor werd niet alleen jarenlang geïnvesteerd in onderzoek en ontwikkeling, maar er is vooral ook meegewerkt aan een mentaliteitswijziging. Die heeft geleid tot het besef dat afval door hergebruik via materiaalrecyclage en energetische recyclage waardevol is. Deze ontwikkeling heeft ertoe geleid dat Vlaanderen vandaag een toppositie inneemt inzake recyclage.

De publiek-private samenwerking heeft voor Vlaanderen gunstige gevolgen gehad inzake globaal afvalmanagement en op technologisch vlak. Met de opgedane kennis van zaken werd het ontwerp van Materialendecreet doorgelicht. Sinds maanden is daarover open en transparant gecommuniceerd met de beleidsmakers en de diverse belanghebbenden. Deze gesprekken en de eigen ervaring op het terrein hebben tot een aantal voorstellen geleid, die al aan de leden van deze commissie en aan andere belanghebbende werden bezorgd.

De heer *Bob Martens*, juridisch adviseur, zal de twee belangrijkste bemerkingen van Sita, over het zelfvoorzieningsbeginsel en over de sorteerregels, toelichten.

Zelfvoorzieningsbeginsel

Voor de inhoud van het zelfvoorzieningsbeginsel verwijst de heer Martens naar de bepaling van artikel 16, eerste lid, van de kaderrichtlijn Afvalstoffen, waarvan artikel 18, §2, van het ontwerp van Materialendecreet een uitvoering is. Enkel het eerste lid is daarin weergegeven, via de uitvoeringsplannen bestaat de mogelijkheid om aan zelfvoorziening vorm te geven.

In de memorie van toelichting bij het ontwerp van decreet wordt op pagina 24 onder meer gesteld dat het zelfvoorzieningsbeginsel ook voor vergelijkbaar bedrijfsafval van toepassing is, ook als dit vergelijkbaar bedrijfsafval voorafgaand aan de overslag of sortering apart van huishoudelijk afval werd opgehaald. Dat is belangrijk, want in het huidige artikel 18, §2, komt dat niet terug. Een aanpassing van dat artikel is volgens de spreker eigenlijk nodig. Zoals uit eerdere toelichtingen al bleek, is er een algemene consensus over het feit dat het tot nu gevoerde beleid ertoe heeft geleid dat Vlaanderen momenteel een toppositie bekleedt en een voorbeeldfunctie vervult in Europa en ver daarbuiten.

Het gevaar bestaat dat bij oneigenlijk gebruik van het wettelijk kader en overmatige uitvoer van bepaalde afvalstromen een overcapaciteit in de Vlaamse verwerkingscentra wordt gecreëerd en dat dit tot een ondermijning van de huidige infrastructuur kan leiden. De vraag rijst dan ook in welke mate de overheid maatregelen kan treffen om het huidige efficiënt geïntegreerd netwerk in stand te houden, zowel op het vlak van werkgelegenheid, als op het vlak van de behaalde milieudoelstellingen, en om tevens kapitaalvernietiging te vermijden.

Artikel 16.1, tweede lid, van de kaderrichtlijn Afval verwijst naar de milieuredenen, een begrip dat niet wordt gedefinieerd op Europees vlak. In artikel 18 van het ontwerp van decreet kan worden ingeschreven dat de Vlaamse overheid om milieuredenen tot verdere beperking van de export kan beslissen. Dergelijke beslissingen zullen nadien natuurlijk moeten worden getoetst aan de Europese beginselen, maar de mogelijkheid bestaat en het Vlaamse Gewest, dat gedurende vijftientig jaar een succesvol milieubeleid voerde, mag die mogelijkheid niet onbenut laten.

De conclusie van de heer Martens is dan ook dat een uitbreiding van het zelfvoorzieningsbeginsel, voor zover wettig gemotiveerd, juridisch mogelijk en toelaatbaar is.

Sorteerregels

Bronsortering vindt zijn oorsprong in het EU-verdrag, met het beginsel dat milieuaantastingen bij voorrang aan de bron dienen te worden bestreden. Een beleid inzake nasortering staat volgens de heer Martens eigenlijk haaks op de grondbeginselen van het Europees recht, dat ook vertaald is in overweging 28 van de kaderrichtlijn Afval en in het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid, de zogenaamde Milieugrondwet.

De spreker wijst ook op het in artikel 23, 4°, van de Grondwet gewaarborgde standstillbeginsel. Op grond van dat beginsel mag er geen nieuwe milieuregelgeving worden goedgekeurd die afbreuk doet aan het bestaande niveau van milieubescherming. De vraag moet ook worden gesteld in welke mate het uitwerken van een beleid van uitsortering een inbreuk is op het standstillbeginsel en geen start is van een hellend vlak, waarvan men wel weet waar het begint maar niet waar het eindigt. Ook het ontwerp van decreet bevat bepalingen die stellen dat een inzameling bij voorkeur aan de bron moet geschieden.

Aan bronsortering zijn een aantal voordelen verbonden, zoals de hogere zuiverheid van recycleerbare stromen en een grotere garantie op duurzaamheid.

Als alles op een rijtje wordt gezet, is het volgens de heer Martens duidelijk dat er tegen nasortering ernstige juridische bezwaren zijn en dat ernstig moet worden nagegaan of de huidige bepaling in artikel 18, §2, wel behouden kan blijven. In de toelichting bij die bepaling wordt gesteld: “bij slechte of onvolledige selectieve inzameling aan de bron moet het afval uitgesorteerd worden conform een code van goede praktijk”. Dat heeft bijzonder verstrekende logistieke gevolgen. In het ontwerp van code van goede praktijk dat door de OVAM werd uitgewerkt, staat bijvoorbeeld dat karton groter dan een halve vierkante

meter moet worden verwijderd. Dat heeft nogal wat praktische gevolgen en de vraag is of het inschrijven van een dermate hoog ambitieniveau zowel ecologisch als economisch wel verantwoord is. De vraag is ook of deze maatregel geen hinder vormt voor de intergewestelijke overbrenging van afval.

De verankering van de code van goede praktijk in een besluit van de Vlaamse Regering is dan ook essentieel, niet alleen om de parlementaire en democratische controle te kunnen handhaven, maar ook om een algemeen geldend verordenend karakter van de code te bewerkstelligen.

De heer Martens stelt verder dat, wat de export van afvalstromen betreft, in artikel 3.10 van de kaderrichtlijn Afval sortering als een onderdeel van inzameling wordt beschouwd. Sortering valt dus niet onder recyclage of nuttige toepassing. Het uitvoeren van afval dat in het buitenland wordt uitgesorteerd, is een mogelijke vluchtroute waarvoor terdege zal moeten worden nagegaan in welke mate ze verenigbaar is met het begrippenkader van de richtlijn. Inzameling zelf valt hoe dan ook niet onder de exportvrijheid voor nuttige toepassing.

Uitsortering, voor zover het een uitzondering is op bronsortering en voor zover dat verenigbaar is met de beste beschikbare technieken, de Belgische economische en monetaire unie en het standstillbeginsel, zou dan verplicht moeten worden gesteld in de sorteercentra die vandaag actief zijn in het Vlaamse Gewest. Dat wordt vanuit Europeesrechtelijke hoek onderschreven, omdat het louter uitsorteren in het buitenland, overeenkomstig het DaimlerChrysler-arrest van het Europees Hof van Justitie, volgens de eisen van het herkomstland dient te gebeuren. In het buitenland is de OVAM echter niet bevoegd.

De conclusie van de heer Martens is dan ook dat uitsortering, voor zover daar een politieke meerderheid voor bestaat, enkel bij decreet verplicht kan worden gemaakt, door ze te koppelen aan de bestaande sorteerinfrastructuur in Vlaanderen.

3.2. *Vragen en opmerkingen van de leden*

De heer *Hermes Sanctorum* meent dat er naast een juridische, ook een 'ideologische' discussie is. Hij is persoonlijk geen voorstander van een uitbreiding van de verbrandingscapaciteit in Vlaanderen, maar is wel overtuigd van de noodzaak van een sterk zelfvoorzieningsbeginsel. Het is vrij absurd dat dit beginsel zo zou worden ingevuld dat er meer afval zou kunnen worden geëxporteerd. Het lid citeert de voorzitter van de raad van bestuur van de Van Gansewinkel Groep, die kritiek leverde op de keuze van de stad Arnhem voor een Duitse firma waarvan de afvalverbranding honderd kilometer verderop gebeurt. Hij onderschrijft die uitspraken ten volle, maar vraagt zich wel af of die niet in strijd zijn met het pleidooi dat de heer Deprez hier hield.

De heer *Patrick Deprez* antwoordt dat de bewuste uitspraak duidelijk over de specifieke installatie ging. Het gaat daar om huishoudelijk afval van particuliere herkomst, niet om bedrijfsmatig afval en dus ook niet om een ruimere interpretatie van het begrip gemengd stedelijk afval. Als men het voorgestelde principe doortrekt, dan zou een voorstel van een bedrijf als Stora Enso in de Antwerpse haven om warmtekrachtkoppeling op basis van WtE-principes te ontwikkelen, op basis van hetzelfde principe moeten worden afgewezen. Het economisch gegeven en de ecologische redenen moeten samen worden bekeken. Er is geen reden voor een angstdiscours over een mogelijk verlies van de Vlaamse topositie als er een openmarktsituatie zou ontstaan. Dat neigt naar protectionisme en marktbescherming en dan spelen andere discussies dan de juridische interpretatie van nuttige toepassing.

De heer *Bart Martens*, commissievoorzitter, constateert dat er twee duidelijk verschillende interpretaties zijn. Volgens de Van Gansewinkel Groep is het zelfvoorzieningsbegin-

sel enkel van toepassing op gemengd stedelijk afval van particuliere oorsprong en is elke verdergaande interpretatie in strijd met het Europees recht. Door Sita werd dan weer de stelling verdedigd dat de Europese regelgeving wel degelijk aanknopingspunten biedt om het toepassingsgebied van het zelfvoorzieningsbeginsel uit te breiden. Wie heeft het dan bij het rechte eind?

De heer *Patrick Deprez* zegt dat de enige bezwaren die kunnen worden ingeroepen, milieuredenen zijn. Dat kunnen het niet respecteren van de emissienormen zijn of het hanteren van andere emissienormen, maar dat is in Europa eigenlijk niet aan de orde. Een andere milieureden zou kunnen zijn dat een aantoonbaar verdringingseffect ontstaat in het land van bestemming, waardoor er verdringing is naar laagwaardigere toepassingen zoals storten. Als dat het geval is, moeten de milieuredenen wel doorwegen. Wanneer als milieureden wordt ingeroepen dat een bestaand netwerk van oudere installaties, met een lage energie-efficiëntie, zou verdwijnen, dan is dat in wezen geen milieureden. Het infrastructuurnetwerk is dan meer dan voldoende aanwezig voor de nuttige toepassingen.

De heer *Bob Martens* beaamt dat er naast de expliciete uitzondering, ook de uitzondering wegens milieuredenen is. De vraag is inderdaad wat daar dan onder valt. In sommige gevallen is dat duidelijk. Zijn argument is echter dat er in de loop der jaren een op maat gemaakte afvalverwerkingscapaciteit is ontwikkeld, voor gemengd stedelijk afval van particuliere oorsprong en van bedrijfsmatige oorsprong. Bij een ver doorgedreven liberalisering of export van een van beide deelstromen, wordt de stroom van gemengd stedelijk afval zelf aangetast in het beperkte gebied dat Vlaanderen is. Via bescherming van het ene onderdeel dreigt onrechtstreeks het tweede onderdeel te worden gehaald. Omzichtigheid is dus geboden en er zijn gezamenlijke inspanningen nodig van de verschillende actoren als men artikel 16.1, tweede lid van de kaderrichtlijn wil omzetten. Of het wegens milieuredenen beperken van de export van afval voor de eeuwigheid moet gelden, is een beleids optie. Op de juridische vraag of de mogelijkheid bestaat, is het antwoord bevestigend. Of men het ook wil, is een politieke vraag. Bij het beantwoorden van die vraag moet uiteraard rekening worden gehouden met het beleid dat de afgelopen vijftientig jaar werd uitgebouwd.

De heer *Patrick Deprez* merkt op dat in de kaderrichtlijn inderdaad in de mogelijkheid wordt voorzien om op grond van milieuredenen beperkingen op te leggen. In de memorie van toelichting bij het ontwerp van Materialendecreet is echter sprake van een uitbreiding, los van milieuredenen, tot de totale definitie van gemengd stedelijk afval. De stelling dat het zelfvoorzieningsbeginsel geldt voor alle gemengd stedelijk afval, is volgens de spreker flagrant in strijd met de Europese beginselen. Overigens, voor het huishoudelijk afval is er intussen bijna een evenwicht tussen het gesorteerde aanbod van 940.000 ton en de capaciteit van 900.000 ton van de verbrandingsovens. De resterende 40.000 ton kan op termijn misschien nog verder worden uitgesorteerd, maar voor deze afvalstromen is er ongeveer een evenwicht. Van het bedrijfsmatige afval is er een overaanbod, dat nu al wordt aangewend als hoogcalorische brandstof of als vervangingsbrandstof. Dat meenemen in de totale definitie van gemengd stedelijk afval, is een uitbreiding ten opzichte van de bestaande toestand.

De heer *Rudy Meeus*, hoofd van de afdeling Afval- en Materialenbeheer van de OVAM, is het er niet mee eens dat de memorie van toelichting strijdig is met de Europese wetgeving. Het doel van de bepaling dat “het zelfvoorzieningsprincipe ook voor het vergelijkbaar bedrijfsafval van toepassing (is), ook als dit vergelijkbaar bedrijfsafval voorafgaand aan de overslag of sortering apart van huishoudelijk afval werd opgehaald”, is dat geen recycleerbare afvalstoffen mogen worden verbrand en dus ook niet in het restafval mogen zitten. De Europese kaderrichtlijn stelt dat het zelfvoorzieningsprincipe kan worden toegepast op gemengd stedelijk afval, in zoverre het samen met huishoudelijk afval is ingezameld. Als het echter om puur bedrijfsmatig afval gaat, moet dat toch dermate worden uitgesorteerd dat maximale recycling mogelijk is. Als bedrijfsmatig gemengd stedelijk

afval onvoldoende is uitgesorteerd, hetzij aan de bron hetzij via nasortering, dan zal de export daarvan worden geweigerd omdat dit strijdig is met het Vlaamse afvalstoffenbeleid.

De heer *Patrick Deprez* meent dat die export niet strijdig is met het zelfvoorzieningsprincipe, omdat het beginsel daarop niet van toepassing is. Hij vindt het nefast dat een goede maatregel, het opleggen van sorteerverplichting en materiaalrecyclage, wordt gekoppeld aan weigeringen voor export die eigenlijk gebaseerd moeten zijn op het zelfvoorzieningsprincipe. Het is belangrijk om een onderscheid te maken tussen enerzijds de materiaaldoelstellingen en de daarop gebaseerde middelen om verbranding te vermijden en anderzijds het zelfvoorzieningsprincipe, dat strikt volgens de Europese regels moet worden toegepast. Een sorteerregel als middelverbintenis is overigens door de interpretatieproblemen een zeer moeilijk te handhaven maatregel. Dat zou aan resultaatverbintenissen moeten worden gekoppeld, want een sorteerverplichting kan bijna een alibi worden om export tegen te houden.

De heer *Bart Martens*, commissievoorzitter, vraagt of dergelijke resultaatverbintenissen in een besluit kunnen worden opgenomen, zodat op basis daarvan export kan worden geweigerd van bedrijfsmatig gemengd stedelijk afval waar nog recupereerbare componenten in zitten.

De heer *Patrick Deprez* acht dit mogelijk, mits het gebeurt met inachtneming van billijkheid en de beste beschikbare technieken.

De heer *Bob Martens* stipt nog aan dat het beleidsinstrument van de uitvoeringsplannen een mogelijk aanknopingspunt is, maar ook daar moet dat overeenkomstig het principe van BBT gebeuren. Een resultaatverbintenis kan een goede zaak zijn, maar het moet in de praktijk wel mogelijk zijn en er mag geen discriminatie tussen de producenten zijn. Er is dus nood aan een degelijke onderbouwing en daarom zou het nuttig zijn aan artikel 9, §3, van het ontwerp van Materialendecreet toe te voegen dat de code van goede praktijk bij besluit van de Vlaamse Regering wordt vastgelegd.

De heer *Bart Martens*, commissievoorzitter, merkt op dat in de memorie van toelichting staat dat indien een inrichting vergund is voor overslag en sortering van zowel huishoudelijke als vergelijkbaar bedrijfsafval, het zelfvoorzieningsprincipe geldt voor de totale output van die inrichting, ook als er bij de input gescheiden stromen zijn. Deze passage is anders vertaald in de nota van de OVAM over de implementatie van het zelfvoorzieningsprincipe in Vlaanderen. Daarin staat dat als er binnen dezelfde inrichting fysisch en administratief gescheiden trajecten zijn voor het huishoudelijk afval en het vergelijkbaar bedrijfsafval en ze ook in de output apart worden gehouden, het zelfvoorzieningsprincipe niet wordt toegepast op de uitstroom van vergelijkbaar bedrijfsafval. Eigenlijk is dit een incongruentie met de memorie van toelichting, want de formulering is daar een stuk strikter.

De heer *Rudy Meeus* bevestigt dat de nota van de OVAM op dat stuk licht afwijkt van de memorie van toelichting. Die vrijheid is volgens de spreker mogelijk aangezien het nog om een ontwerp van decreet gaat. De reden voor die afwijking houdt verband met de bestaande praktijken. Er zijn sorteercentra waar een zeer duidelijke scheiding is tussen huishoudelijk afval en bedrijfsafval en er geen risico op vermenging bestaat. Daarom werd

in de nota flexibiliteit mogelijk gemaakt: het is aan de exploitant van een sorteercentrum om bij een aanvraag tot export aan te tonen dat er een scheiding bestaat en dat er geen risico op vermenging van de twee stromen is.

Bart MARTENS,
voorzitter

Valerie TAELEMAN
Gwenny DE VROE,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

BBT	beste beschikbare technieken
bnp	bruto national product
BW2E	Belgian Waste-to-Energy
CEN	Centre Européen de Normalisation
CEO	chief executive officer
CO ₂	kooldioxide
DAR	Diensten voor het Algemeen Regeringsbeleid
EPM	Emissions Projection Model
EPR	extended producer responsibility
Eurostat	Statistical Office of the European Communities
EVOA	Europese Verordening Overbrenging Afvalstoffen
EWI	Economie, Wetenschap en Innovatie
FEBEM	Federatie van Bedrijven voor Milieubeheer
kmo	kleine of middelgrote onderneming
LCA	levenscyclusanalyse
Minaraad	Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen
NOx	stikstofoxiden
OVAM	Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij
pet	polyethyleentereftalaat
pmd	plastic flessen, metaalverpakkingen, drankkartons
pvc	polyvinylchloride
REACH	Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemical Substances
SERV	Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
SRF	solid recovered fuel
ViA	Vlaanderen in Actie
VITO	Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek
VLAREA	Vlaams reglement inzake afvalvoorkoming en -beheer
VLAREM	Vlaams reglement betreffende de milieuvergunning
VLAREMA	Vlaams reglement betreffende het duurzaam beheer van materiaalkringlopen en afvalstoffen
WtE	waste-to-energy